

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Insatsverksamheten 2016

Insatsverksamheten 2016

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Produktion: Advant Produktionsbyrå

Publikationsnummer: MSB1075 - mars 2017

ISBN: 978-91-7383-728-6

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Inledning.....	5
2. MSB:s verksamhet och regeringens humanitära politik.....	7
3. Humanitära insatser.....	9
4. Humanitär minhantering.....	25
5. Civil konflikthantering	27
6. Stärkande av katastrofberedskap	34
7. Tidig återuppbyggnad	41
8. Nationella och ej biståndsfinansierade insatser.....	44
9. Jämställdhet.....	49
10. Insatsstatistik och ekonomi.....	51
Bilaga 1	59

Sammanfattning

MSB har under 2016 genomfört 173 insatser, varav 126 internationella biståndsinsatser, 4 insatser i ej biståndsland och 43 insatser nationellt. Detta innebär att antalet internationella biståndsinsatser har sjunkit kraftigt (172 insatser 2015) och antalet nationella insatser har sjunkit något (53 insatser 2015). Minskningen av biståndsinsatserna är kopplade till insatserna för att hantera flyktingsituationen under 2015 och början på 2016. En betydande del av personalen som i normalfallet arbetar med de internationella biståndsinsatserna blev omplacerade till att arbeta med projekt kopplat till flyktingsituationen. Förutom att färre projekt direkt kunde startas upp ledde denna omfördelning till att det proaktiva arbetet med att generera nya större insatser nästan helt stannade av. Under våren 2016 kunde dock det proaktiva arbetet åter ske med full kraft och resultatet har syns under senare delen av året då flera mycket stora insatser har initierats.

Kostnaderna för MSB:s internationella biståndsverksamhet täcks av extern finansiering i enlighet med MSB:s instruktion. Denna finansiering uppgick under 2016 till 150,5 mnkr, vilket kan jämföras med 211,3 mnkr under 2015.

Verksamheten inom humanitär minhantering har under 2016 varit relativt begränsad. Dock har ett förnyat samarbetsavtal skrivits under med UNMAS vilket skapar goda förutsättningar för fler insatser under 2017 och framåt.

Under 2016 har MSB sekonderat motsvarande 29 årsarbetskrafter till insatser inom civil konflikthantering, främst inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). Dessa insatser syftar till att stärka EU:s roll i fredsbevarande operationer, konfliktförebyggande verksamhet och internationell säkerhet.

MSB har fortsatt arbetet med att stärka andra länders kapacitet att hantera kriser och katastrofer. Under 2016 har efterfrågan på regionala multilaterala insatser liksom långsiktiga bilaterala insatser ökat. I oktober 2016 meddelade EU-kommissionen att MSB vunnit anbudet för genomförande av ett större kapacitetsutvecklande projekt till stöd för utveckling av system och förmåga vad gäller risk- och sårbarhetsanalys, riskkartering samt hantering av katastrofskadedata i sydöstra Europa, Balkan och Turkiet.

Inom området tidig återuppbyggnad har under 2016 de flesta insatserna genomförts som sekonderingar till UNDP kopplat till naturkatastroferna i Ecuador, Haiti och Fiji. MSB har etablerat sig som en snabb och kunnig aktör inom tidig återuppbyggnad med ett särskilt fokus på hanteringen av katastrofavfall.

Under inledningen av 2016 präglades den nationella insatsverksamheten fortsatt av det stora antalet människor på flykt som sökt sig till Sverige. MSB har lämnat omfattande stöd till såväl Migrationsverket som till kommuner inom områdena boendestöd, logistik samt ledning och samverkan. De flesta av de övriga nationella insatserna kan kopplas till MSB:s förstärkningsresurs inom CBRN men skogsbrandsdepåer och översvänningsresurserna har också använts.

Insatserna i icke-biståndsland genomfördes i Grekland kopplat till alla de flyktingar som blivit strandsatta där och inte tar sig vidare. Insatserna har skett genom sekondering av expertis men också genom byggnationer av förbättrad infrastruktur i ett av lägren.

1. Inledning

MSB som operativ aktör

Den röda tråden i MSB:s operativa uppdrag är att möjliggöra, inrikta, och stödja andra aktörers hantering av allvarliga olyckor, kriser och katastrofer, såväl nationellt som internationellt. Detta görs genom att bistå med stödresurser till svenska kommuner och länsstyrelser samt till andra länder, EU och FN i samband med större händelser. MSB ska även skapa förutsättningar för andra centrala myndigheter, länsstyrelser och andra aktörer att hantera allvarliga olyckor och kriser effektivt och samordnat. Målet är ett samlat nyttjande av samhällets resurser och samordning av information gentemot allmänheten. MSB ska skapa förutsättningar för andra aktörer att själva hantera situationen.

I genomförandet av internationella insatser arbetar MSB främst inom ramen för den svenska biståndspolitik, där MSB har uppdraget att hålla beredskap för räddnings- och katastrofinsatser, humanitär minhantering, stärkande av katastrofberedskap, tidig återuppbyggnad samt civil konflikthantering. MSB genomför också stödinsatser till icke biståndsländer vid katastrofer, främst genom EU:s civilskyddsmekanism och de arrangemang som skapats för att möjliggöra stöd och solidaritet mellan EU-länderna.

Myndigheten bistår även med förstärkningsresurser nationellt, exempelvis vid skogsbrand, översvämning, oljeutsläpp och kemikalieolyckor. MSB har vidare uppdraget att ge stöd till utlandsmyndigheter och nödställda i situationer då många personer med hemvist i Sverige drabbas av en katastrof i utlandet. MSB ansvarar även för det Svenska Nationella Ambulansflyget (SNAM), en resurs som kan användas vid större olyckor, katastrofer eller terroristattacker för att transportera sjuka och skadade.

Återrapportering

Enligt MSB:s regleringsbrev för år 2016 ska myndigheten i en separat rapport redovisa följande:

- ▶ en sammanfattande analys av omfattning, inriktning, resultat och finansiering av under året genomförda insatser,
- ▶ samarbetet med andra svenska myndigheter avseende det internationella fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande arbetet,
- ▶ hur myndigheten använt medlen som avräknas biståndsramen via UO6 för att finansiera beredskap och indirekta kostnader för att genomföra internationella insatser som är i enlighet med OECD/DAC:s riktlinjer för vad som klassificeras som bistånd,
- ▶ hur regeringens humanitära politik har implementerats i relevanta delar av den internationella insatsverksamheten,
- ▶ vidtagna åtgärder för att efterleva FN:s säkerhetsråds resolutioner 1325 och 1820 i enlighet med regeringsbeslutet UF/2012/56146/UD/SP och
- ▶ vidtagna åtgärder för att säkerställa att all personal som myndigheten skickar till internationella civila krishanteringsinsatser ska vara utbildad i resolution 1325 och ha kunskap om kvinnors och mäns behov och roller i konflikt- och postkonfliktsituationer i enlighet med regeringsbeslutet UF2014/56358/UD/SP.

Enligt regleringsbrevet ska det av rapporten även framgå hur genomförandet av resolution 1325 (2000) och efterföljande resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet beaktas. Genomförda insatser ska redovisas och analyseras uppdelat på kön. Kostnader hänförliga till insatser i biståndsländer ska särredovisas.

Denna rapport utgör MSB:s återrapportering utifrån ovanstående uppdrag. Ett inledande avsnitt sammanfattar hur insatsverksamheten under året implementerat regeringens humanitära politik. Därefter redovisas verksamheten inom insatsverksamhetens huvudområden. Nyckelinsatser beskrivs och resultat redovisas. I avsnittet om civil konflikthantering redovisas samverkan med andra svenska myndigheter inom det fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande arbetet. MSB:s arbete med jämställdhet, miljö och säkerhet direkt kopplat till insatserna redovisas i de insatser där det är relevant.

I ett särskilt avsnitt redovisas MSB:s övriga arbete med jämställdhet och arbetet relaterat till resolution 1325 och efterföljande resolutioner. I bilaga 1 redovisas myndighetens årliga rapportering för Sveriges nationella handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsråds-resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet 2016–2020.

Rapporten avslutas med en statistisk och ekonomisk sammanfattning av verksamheten under 2016. Här redovisas bland annat hur MSB nyttjat de medel som avräknas från biståndsramen för finansiering av beredskap och indirekta kostnader för den internationella biståndsverksamheten.

2. MSB:s verksamhet och regeringens humanitära politik

MSB:s biståndsverksamhet är indelad i fyra resultatområden. Dessa områden har sin grund i den styrning som ges i den av regeringen beslutade strategin för humanitärt bistånd genom Sida 2011–2014. Strategin har förlängts och gällde således också som styrinstrument för MSB även under 2015 och 2016. MSB redovisar därför kopplingen mellan regeringens humanitära politik och MSB:s verksamhet nedan i form av en kort beskrivning av MSB:s resultatområden med exempel från 2016 års insatsverksamhet. Verksamheten beskrivs sedan mer utförligt i efterföljande kapitel utifrån den indelning som finns i MSB:s myndighetsinstruktion.

Faktagrundad planering och prioritering

MSB:s biståndsinsatser ska bidra till faktagrundad planering och prioritering av biståndets genomförande på operativ och global nivå. Detta i sin tur förväntas bidra till att biståndet i högre grad än vad som annars skulle vara fallet når de mest behövande. Dessa resultat har på så sätt en direkt koppling till målen i strategin för humanitärt bistånd genom Sida, framför allt målet *Stärkt förmåga att planera och allokera resurser utifrån humanitära behov*.

Faktagrundad planering och prioritering uppnås genom insatser rörande information och koordinering. Exempelvis bidrog MSB till förbättrade förutsättningar för planering och prioritering i samband med den tropiska orkanen Matthew i Haiti genom att bistå både EU:s och FN:s snabbinsatstyrkor med experter inom området samt med upprättandet av ett koordineringscenter i det svårast drabbade området. MSB har även stärkt FN:s informationshanteringskapacitet i exempelvis Etiopien, Irak och Nigeria under året. MSB bedömer att resultaten inom området är goda och att insatserna har bidragit till faktagrundad planering och prioritering.

Responskapacitet

MSB:s biståndsinsatser ska förstärka kapaciteten hos FN, EU och andra internationella aktörer att genomföra snabb, effektiv och ändamålsenlig respons för att möta behoven hos drabbade kvinnor och män, flickor och pojkar i händelse av eskalerande eller hastigt uppkomna kriser och katastrofer. Detta i sin tur förväntas bidra till minskat lidande hos den drabbade befolkningen och förbättrade förutsättningar för långsiktig utveckling genom de fördelar som uppkommer av en snabb och effektiv humanitär respons. Dessa resultat har en direkt koppling till målen i strategin för humanitärt bistånd genom Sida, framför allt det som refererar till humanitärt ledarskap i målet *Stärkt humanitär samordning och humanitärt ledarskap i fält*.

Förstärkt responskapacitet uppnås genom insatser inom områdena transport och logistik, minhantering, vatten, sanitet och hygien. MSB bedömer att insatserna under det gångna året har resulterat i stärkt responskapacitet inom flera områden. Exempelvis bidrog MSB i Etiopien genom WFP med ett team sammansatt av olika tekniska profiler som på olika sätt stärkte upp distributionskedjans olika delar. I Ukraina har MSB fortsatt bidragit till att transporter med förnödenheter kunnat nå utsatt befolkning, om än i lägre omfattning än önskat på grund av den spända situationen i området. Logistikstöd är också ett väsentligt område för MSB:s stöd

till EU:s insatser inom civil konflikthantering. Inom minhanteringsområdet har MSB i samarbete med UNMAS sekunderat personal till Somalia och Turkiet (kopplat till Syrienkrisen) för att genom koordinering och utbildningsinsatser förbättra säkerheten för personal hos FN och deras partnerorganisationer.

Samordning

MSB:s biståndsinsatser ska stärka samordningen före, under och efter kriser och katastrofer genom att ge förutsättningar för humanitär närvaro i drabbade områden. Detta i sin tur förväntas bidra till ett mer effektivt bistånd, vilket i sin tur bidrar till att fler drabbade nås av humanitära stödinsatser. Dessa resultat har en direkt koppling till målen i strategin för humanitärt bistånd genom Sida, framför allt målen Stärkt respekt för internationell humanitär rätt och humanitära principer och *Stärkt humanitär samordning och humanitärt ledarskap i fält*.

Stärkt samordning uppnås genom insatser inom ramen för områdena boende, kontor, transport och logistik. Under 2016 har denna typ av insatser stått för den största delen av insatserna (räknat i förbrukade medel). Dessa lösningar används ofta när FN behöver etablera närvaro i nya områden på grund av en förvärrad humanitär situation, exempelvis efter en naturkatastrof (Haiti), i samband med nya flyktingströmmar (Kamerun, Sydsudan och Grekland) eller i post-konflikt områden (Centralafrikanska republiken).

Genom förbättringar av boende- och kontorslösningar underlättas den humanitära närvaron, exempelvis genom förbättrade förutsättningar för permanent stationering av personal, förbättrad säkerhet, minskade kostnader för resor samt en förbättrad arbetsmiljö och därmed större uthållighet hos personalen som arbetar i aktuella områden. Detta ökar i sin tur förutsättningarna för en snabb och väl samordnad respons. MSB bedömer att insatserna under 2016 väl bidragit till att stärka samordningen i det humanitära arbetet.

Stärkt resiliens

MSB:s biståndsinsatser ska bidra till en ökad motståndskraft i samhällen och länder genom att stärka kapaciteten hos ansvariga aktörer att förebygga, förbereda sig för samt effektivt hantera kriser och katastrofer. Detta i sin tur förväntas bidra till ett minskat lidande hos drabbad befolkning och stärkta förutsättningar för långsiktig utveckling i de aktuella länderna, då skadeverkningarna av katastrofer blir mindre än vad som annars skulle varit fallet, samt till att kapaciteten att snabbt återuppbygga ett samhälle efter en kris eller katastrof har ökat. Dessa resultat har en direkt koppling till målen i strategin för humanitärt bistånd genom Sida, framför allt målet *Stärkt nationell och lokal kapacitet att möta humanitära behov*.

Stärkt resiliens uppnås genom insatser inom områdena katastrofriskreducering och tidig återuppbyggnad. MSB:s bedömning är att flera insatser bidragit till starkt resiliens i de berörda områdena. Exempelvis har MSB fortsatt stötta utvecklingen av en lägesbilds- och koordineringscentral för den kurdiska regionala regeringen i Irak. MSB nyttjar här i stor utsträckning myndighetens kompetens utifrån MSB:s nationella mandat i arbetet med att stödja upprättandet av en regional krisordningscentral som ska bidra till varaktigt höjd kapacitet att hantera pågående och framtida kriser i regionen. Vidare kan nämnas MSB:s arbete med att hantera rasmassor i Fiji, Haiti och Ecuador som bidragit till en miljöanpassad snabbare återuppbyggnad och därmed återgång till ett normalt liv för människor i de katastrofdrabbade länderna.

3. Humanitära insatser

MSB har under 2016 genomfört 86 humanitära insatser i 38 länder. Enligt FN är de humanitära behoven i världen större än någonsin och uppemot 130 miljoner människor beräknas vara i behov av någon form av humanitärt stöd. Kriget i Syrien är den enskilt största orsaken till världens flyktingströmmar men i flera andra länder har situationen för utsatta människor varit fortsatt dålig eller förvärrats. Inbördeskriget i Sydsudan, talibanernas framryckningar i Afghanistan, striderna mot Islamiska Staten (IS) i Irak är några av de konflikthärddar som genererat stora humanitära behov under året.

MSB har bidragit till att FN, EU och deras partners har fått möjlighet till stärkt humanitär närvaro genom byggnationer av boende- och kontorslösningar i Centralafrikanska Republiken, Kamerun, Sydsudan och Haiti. Ett av MSB:s största projekt någonsin har initierats i Nigeria där boende- och kontorslösningar ska etableras på ett flertal ställen i en region hårt drabbad av Boko Harams framfart. Projektet genomförs i samarbete med IOM men ska komma hela det internationella humanitära samfundet till gagn. MSB har även stöttat flyktingar direkt genom att i samarbete med Lions Club International Sweden donera 570 tält till flyktingar i Irak.

Flera länder i framförallt södra och östra Afrika drabbades under 2016 av ihållande torka något som kunde kopplas till väderfenomenet El Niño. MSB skickade experter till Swaziland, Lesotho och Mocambique för att bidra i arbetet med responsen samt genomförde en större insats i Etiopien där ett flertal experter inom olika områden deltog för att stärka upp alla delar av WFP och lokalmyndigheters logistikkedja så att man bättre kunde nå ut till den drabbade befolkningen.

Stöd har givits med enskild sekonderad personal till FN-organ i ett flertal länder inom områden som exempelvis informationshantering, koordinering, logistik, IT och kommunikation. MSB:s humanitära insatser sker i normalfallet utifrån ingångna standby-partneravtal med främst olika FN-organ. Avtalen utgör en integrerad del av FN:s förmåga att hantera både pågående kriser och hastigt uppkomna katastrofer. Nedan följer några exempel från MSB:s arbete med humanitära insatser under 2016.

Syrien

Inbördeskriget har rasat i Syrien sen 2011. Konflikten har orsakat ett stort antal omkomna och framtvingat massiva befolkningsflyttningar inom landet och till grannländerna. Över 6,3 miljoner lever på flykt i Syrien och omkring 5 miljoner har flytt landet. Situationen har ytterligare förvärrats under 2016 då kombinationen av fortsatta stridigheter med intensiva flygbombningar mot befolkningscentra och en näst intill total ekonomisk kollaps gjort en redan svår humanitär situation ännu värre.

De humanitära behoven är enorma och sträcker sig över alla sektorer. Exempelvis så beräknar OCHA att 12,8 miljoner människor är i behov av insatser inom hälsosektorn och 9 miljoner av någon form av matbistånd. Situationen kompliceras av att den humanitära närvaron försvåras av stridigheterna och de stridandes motvilja att släppa fram humanitär hjälp. Uppemot 1 miljon människor befinner sig i belägrade områden som inte nåts av humanitär hjälp på mycket länge. Att stora delar av landet inte kan nås gör också att informationsbristen är stor. FN:s begäran av finansiering för det humanitära stödet för Syrienkrisen under 2016 har bara nått upp till 53 % täckning och som följd finns också stora brister i responsen.

På grund av det rådande säkerhetsläget har MSB under 2016 inte haft några insatser inne i Syrien utan fokuserat myndighetens insatser kopplade till krisen på de effekter situationen har haft på närområdet bland annat till Turkiet, Jordanien, Irak, Libanon och Egypten. Under 2016 har MSB:s stöd till det humanitära samfundet främst bestått av sekonderingar av experter till OCHA, WFP och UNICEF inom områdena vatten, sanitet och hygien, jämställdhet, informationshantering, samt miljö. Inom jämställdhetsområdet slutförde MSB en insats till WFP genom att stödja deras nyetablerade landkontor i Libanon. Den sekonderade utvecklade WFP:s personals kapacitet att arbeta med genusintegrering i humanitära program genom att bland annat utbilda Gender Focal Points och hur Inter-Agency Standing Committee, IASC, gender marker kan beaktas i matsäkerhetsprogram. MSB:s personal genomförde även intervjuer och fokusgruppsdiskussioner med kvinnor och män bland syriska och libanesiska mottagare för att identifiera maktdynamik och effekter av e-kort (som kan bytas mot mat i utvalda butiker) och tog fram rekommendationer kring detta förfarande. WFP har till följd av detta fått en ökad förståelse för genusaspekter och skyddsbehov hos olika grupper och en ökad möjlighet att leverera ett anpassat stöd för sårbara grupper vid humanitär assistans.

Inom miljö har MSB bistått OCHA i Jordanien med expertstöd i syfte att säkerställa att miljöaspekter integrerades i responsarbetet

Irak

Den försämrade säkerhetssituationen i Irak har bidragit till att drygt 10 miljoner människor är i behov av humanitärt stöd. För närvarande har Irak drygt 3,2 miljoner internflyktingar och därtill finns cirka 250 000 syriska flyktingar i landet, varav den absoluta merparten befinner sig i KR-I, Kurdistan Region Iraq. Den utdragna krisen ställer allt högre krav på regering och lokal regering (KRG) och övriga humanitära aktörer, som redan är ansträngda till sitt yttersta i relation till de humanitära aktiviteterna som behöver bedrivas. I jämförelse med 2015 så har antalet människor som är i behov av humanitärt stöd ökat med cirka 3 miljoner. Den pågående offensiven mot Mosul, som började i mitten av oktober, har hittills resulterat i ytterligare cirka 80 000 internflyktingar och en än större del av befolkningen som är fast i stridsområden. Den svåra säkerhetsmässiga kontexten försvårar och försenar livräddande insatser. Behoven sträcker sig över flera sektorer där skydd, både mot den väpnade konflikten och elementen samt tillgång till medicinsk vård är bland de mest akuta. Under 2016 har den humanitära verksamheten utökats signifikant med starkt stöd av *Joint Coordination and Monitoring*

Sammantaget har MSB:s insatser resulterat i bättre behovsbedömningar och stärkt beredskapsplanering för WFP men även för deras humanitära partners i regionen.

Center (JCMC) i Bagdad och *Joint Crisis Coordination Centre (JCC)* i Erbil med registrering, visum, tillstånd och understöd till logistikarrangemang. Humanitära aktörer verkar utifrån 25 huvudsakliga operationella platser, vilket är en ökning med 67% jämfört med 2015.

OCHA:s fokusområde har varit att stötta FN-organisationer, humanitära aktörer och regionala myndigheter i KR-I med att bygga en fungerande kapacitet gällande koordinering och sektorsövergripande informationshantering samt att etablera informationskanaler med regeringen. MSB har under 2016 gett stöd till OCHA genom sekonderad expertis vilket har resulterat i en stärkt kapacitet i allokeringsprocessen för humanitär finansiering. Detta har bidragit till att medel kunnat tilldelas humanitära aktörer för respons på ett snabbare och mer effektivt sätt än tidigare.

Därutöver kunde OCHA fokusera på att tillgängliggöra den humanitära fonden för fler lokala NGO:s (25% ökning under 2016), vilket på sikt antas leda till att stärka den lokala närvaron i den humanitära sektorn. Expertens närvaro bidrog också till stärkt intern kontroll, och på sikt bättre effektivitet, genom att ta fram en rutin och ett ramverk för uppföljning och rapportering.

MSB har under hösten 2016 bidragit med tillfälliga boendelösningar för flyktingar, där bland annat 570 tält har levererats, i samarbete med Lions Club International Sweden. Stödet är ämnat att bidra med tak över huvudet för uppemot 3 500 individer.

MSB har vidare sekonderat ett flertal experter inom samverkan och ledning, främst inom informationshantering och koordinering. Det har bland annat handlat om en informationshanteringsexpert till stöd för stärkt planering och prioritering av biståndets utförande till UNHCR och WFP. Detta har resulterat i att kapaciteten att analysera internflyktinggruppers sammansättning och rörelse har stärkts och WFP har kunnat bibehålla en god nivå för informationshantering och koordinering vilket är nödvändigt som klusterledande aktör för samordning inom logistik, IT och telekommunikation samt livsmedelssäkerhet. MSB:s expertis har direkt bidragit till att stärka kapaciteten inom WFP och de olika klustren att hantera och analysera information samt producera, sprida och uppdatera kartprodukter för visualisering och bedömning relaterat till deras verksamhet. Med expertis inom logistik har MSB även bidragit direkt till att stärka logistikklustrets operativa arbete, sammantaget har MSB:s insatser resulterat i bättre behovsbedömningar och stärkt beredskapsplanering för WFP men även för deras humanitära partners i regionen.

Inom ramen för IHP samarbetet genomförde MSB en rekognoseringsresa för att undersöka möjligheterna att etablera boende- och kontorsstöd i Zumar i norra Irak. På bilden ses representanter från Beredskapsstyrelsen (Danmark), FN och företrädare för den lokala regeringen. Foto: Christian Pettersson, MSB

Östra och Södra Afrika

Flera länder i Afrika påverkades kraftigt av effekterna av väderfenomenet El Niño som under 2016 var den kraftigaste på årtionden. En av konsekvenserna var en utbredd torka som innebar minskade skördar inom jordbruket, vilket i sin tur bidrog till prisökningar på basala varor och tjänster. Detta har lett till en omfattande och allvarlig matosäkerhet som är utbredd i hela regionen, och som i några länder har lett till utbredd undernäring och svält hos vissa delar av befolkningen.

Med anledning av den svåra humanitära situationen så initierade MSB ett flertal insatser till stöd för FN i de mest berörda länderna, Mocambique, Swaziland och Lesotho. De nationella myndigheterna i dessa länder hade begränsade möjligheter att hantera situationen då man på grund av den ekonomiska situationen i länderna har kraftigt begränsade resurser att skala upp sina insatser. Likaså var FN förhållandevis svagt i responsarbetet då deras program i dessa länder har en tydlig utvecklingsinriktning. Behovet av expertstöd på nyckelpositioner var stort och MSB som tidigt hade börjat följa utvecklingen av El Niño och dess konsekvenser kunde svara upp.

I Mocambique bistod MSB med expertis inom krissamordning till WFP, vilket bidrog till att WFP har stärkt sin koordinering av responsen med myndigheter och humanitära aktörer. Detta har i sin tur resulterat i stärkt kapacitet att svara upp med livsmedelsförnödenheter till den allvarliga matbristen i landet. I Swaziland bistod MSB med expertstöd till WFP för att stärka deras logistiska kapacitet. Stödet har resulterat i en optimerad logistikverksamhet där hantering av lagerverksamhet och transporter har effektiviserats, vilket i sin tur har möjliggjort för mer tillförlitlig distribution av mat till de mest drabbade områden. I Lesotho bistod MSB med vatten- och sanitetsexpertis till UNICEF för att där bidra till arbetet med att förbättra vatten- och sanitetsförhållandena i landet. Detta har resulterat i att UNICEF haft bättre kapacitet att hantera projektering av vatten, sanitets och hygienaktiviteter tillsammans med lokala aktörer, vilket har bidragit till att öka tillgången av rent vatten och minskat smittspridning genom vattenburna sjukdomar.

Etiopien

Etiopien drabbades redan i juni 2015 av en massiv torka och matosäkerhetskris som ett direkt resultat av en rad uteblivna regnperioder orsakade av El Niño. I december 2015 lanserades *Humanitarian Requirements Document (HRD)* för 2016 som under förutsättning att vårens regnperiod skulle bli normal, förutspådde att 10,2 miljoner människor skulle komma att behöva mathjälp (utöver 7,9 miljoner som redan omfattades av ordinarie stödprogram). Den geografiska spridningen av människor i nöd, och själva omfattningen av krisen utgjorde stora utmaningar för de humanitära aktörerna och ett flertal flaskhalsar och administrativa hinder orsakade stora förseningar i distributionen av mat.

Genom dessa insatser har MSB:s insatspersonal på olika sätt bidragit till en minskad ledtid för matdistributionen till den drabbade befolkningen.

För att effektivisera och öka omfattningen av matstödet till befolkningen aktiverades det humanitära logistikklustret i mars 2016 i syfte att bistå med tekniskt stöd i förstärkningen av den humanitära distributionskedjan på nationell, regional och lokal nivå. Till detta bidrog MSB genom WFP med ett team sammansatt av olika tekniska profiler som på flera sätt stärkte upp distributionskedjans delar.

En mobil lagerlokal har etablerats i Afar-regionen, Etiopien. Foto: Tomas Göransson MSB

Teamet arbetade med att öka WFP:s och nationella myndigheters lagringskapacitet genom uppförande av mobila lagerlokaler för förvaring av mat; förbättring av infrastruktur inom IT och elförsörjning, vilket bidrar till stärkta och mer effektiva kommunikationsmöjligheter genom logistikkedjan; samt bidrog med ökad kapacitet hos WFP och myndigheterna att samla in, bearbeta, analysera och disseminera data, vilket har stärkt rapportering och koordinering.

Genom dessa insatser har MSB:s insatspersonal på olika sätt bidragit till en minskad ledtid för matdistributionen till den drabbade befolkningen.

Somalia

I Somalia har den utdragna konflikten i landet i kombination med andra faktorer såsom torka och översvämningar bidragit till att 5 miljoner människor är i behov av humanitär assistans. FN:s humanitära verksamhet i landet har ställts inför en svår utmaning på grund av säkerhetsläget i landet. Det har genomförts flera attacker gentemot FN och humanitära organisationer och säkerhetssituationen har försämrats kraftigt de senaste åren och attacker mot humanitär personal har blivit allt vanligare. En av de främsta prioriteringarna i den humanitära planen för Somalia är att de humanitära aktörerna ska verka för att anpassa programmen för att aktiviteterna ska kunna fortgå även under dåliga säkerhetsförhållanden.

Som ett led i detta har MSB i Somalia bistått FN med expertstöd inom säkerhetsbedömningar vilket har haft en positiv effekt och bidragit till att FN-aktörer nu kan genomföra säkrare personaltransporter och konvojer i Mogadishu samt i andra delar av landet. MSB har vidare bistått med expertis inom samband och radiokommunikation och bidragit till att kvaliteten och tillförlitligheten gällande UNICEF:s kommunikation i Somalia har stärkts genom att två lokalkontor har fått ett nytt digitalt radiosystem installerat. Vidare har ett stöd med en biståndskoordinator bidragit till att biståndsgivare har fått ett bättre informationsunderlag gällande den humanitära responsen i Somalia samt bättre förutsättningar för att kunna bedriva effektivare koordinering mellan biståndsaktörer då strukturer för stående koordineringsmöten och procedurer för informationsunderlag har implementerats.

Sammantaget har MSB:s insatser resulterat i att de humanitära aktörerna har bättre förutsättningar att ur ett säkerhetsperspektiv bedriva humanitär verksamhet i Somalia.

Sammantaget har MSB:s insatser resulterat i att de humanitära aktörerna har bättre förutsättningar att ur ett säkerhetsperspektiv bedriva humanitär verksamhet i Somalia samt bättre möjligheter att säkerställa att de tillgängliga humanitära resurserna har kunnat komma den drabbade befolkningen till del på effektivaste sätt.

Sydsudan

Sedan förnyade våldsamer bröt ut i december 2013 har över 1,73 miljoner sydsudanesiska invånare drivits på flykt inom landet. Den utdragna konflikten och det svåra säkerhetsläget har haft förödande konsekvenser på infrastruktur, boenden, produktiva tillgångar och inkomstgenererande aktiviteter med enorma humanitära behov som följd. Samtidigt har humanitära aktörers arbete starkt begränsats av det minskade s.k. humanitära utrymmet. Våldsamerorna som bröt ut i slutet av 2013 gjorde att de aktörer som verkade i drabbade områden var tvungna att stänga ned aktiviteter och evakuera personal. Den fortsatt höga risken för våldsamer liksom det faktum att stora delar av den infrastruktur som fanns innan oroligheterna har förstörts, gjorde det svårt och dyrt att upprätta nya permanenta baser, vilket ledde till att den humanitära responsen blivit inkonsekvent och otillräcklig i många områden.

Insatsen resulterade i tillgängliggörandet av boende- och kontorsplatser för sammanlagt 180 humanitära arbetare.

För att skapa förnyade och utvidgade förutsättningar för humanitära aktörer att nå ut med livräddande stöd och service till befolkningen genomförde MSB och danska Beredskapsstyrelsen inom ramen för *International Humanitarian Partnership (IHP)* en insats om stöd till IOM (*International Organisation for Migration*) med flexibla boende- och kontorslösningar, så kallade *Light Base Camps (LBC:s)*. Som ett led i MSB:s miljö och klimatarbete försågs varje modul med solpanelsdrivna vattenreningsverk och laddningsstationer för elektronisk utrustning. Camperna innehöll även faciliteter för toalett och dusch, köksutrustning, mindre tält för boende och större tält för kontor och förvaring. Sex läger etablerades inom området Greater Upper Nile i norra Sydsudan.

Insatsen resulterade i tillgängliggörandet av boende- och kontorsplatser för sammanlagt 180 humanitära arbetare fördelat på omkring 30 platser per läger. Etableringen skedde på geografiska platser som gemensamt prioriterades av de humanitära aktörerna i Sydsudan. För varje LBC utsågs en ansvarig NGO som tog på sig värdskapet i fält. Dessa organisationer fortsatte efter överlämning från IHP att driva lägren vidare med IOM som kontaktpunkt.

Etableringarna innebar att humanitära aktörer fick tillgång till boende- och kontorsplatser i områden med stora befolkningar i nöd men med dåliga förutsättningar att nå ut med humanitär assistans. Konceptet innebar också att flera olika aktörer kunde rotera på det begränsade antalet platser och utan större risktagande eller investering genomföra viktiga behovsanalyser och leveranser av livsavgörande stöd. Att varje LBC delades av flera aktörer gav också som bonus möjligheter till naturlig samverkan och koordination dem emellan. Varje LBC kunde dessutom nedmonteras och flyttas vid behov, exempelvis på grund av stridigheter eller ändrade humanitära prioriteringar.

Under 2016 har säkerhetsläget förvärrats avsevärt, och ett flertal attacker mot humanitär personal ledde till att MSB och andra organisationer blev tvungna att evakuera sin personal. Efter det har MSB gjort löpande bedömningar av säkerhetsläget och har bedömt att riskerna är för stora för att verksamhet ska kunna påbörjas i stora delar av landet.

Uganda

Den humanitära situationen i Uganda är fortsatt allvarlig. Landet handskas i nuläget med tre parallella kriser vilket framför allt innefattar flyktingströmmar från Sydsudan, men även från Burundi och Demokratiska Republiken Kongo (DRC). Under 2016 har antalet flyktingar från framförallt Sydsudan ökat markant igen, med totalt närmare 650 000 människor registrerade i landet. Sedan juli månad har över 400 000 personer anlänt, den absoluta majoriteten av dessa är kvinnor och barn.

Primärt ansvar för flyktinghanteringen innehas av Ugandas regering och inriktningen är att bedriva en flyktingrespons utan stora traditionella flyktingläger. Istället arbetar regering och andra humanitära aktörer, primärt UNHCR, med en "Non Camp Approach" med bosättningar över stora geografiska områden runt om i Uganda. Det humanitära samfundet är väl representerat i Uganda men den stora mängden nya flyktingar och bristen på finansiering (UNHCR hade till exempel i början av året endast täckning för en tredjedel av sina behov) har ändå gjort att situationen är svår och särskilt saknades tekniska experter som kunde implementera "Non Camp Approach" konceptet på ett sådant sätt att det mötte flyktingarnas behov.

MSB har under 2016 bistått med expertis till UNHCR inom tillfälligt boende. MSB:s experter har arbetat med att genomföra och se över behovsbedömningar på både övergripande nivå (områden för genomförbarhet och dess kapacitet) samt på detaljplaneringsnivå (bland annat vad gäller zoner, tomter, platser för serviceinrättningar såsom skolor, vatten och vårdcentraler). Dessa planer har legat till direkt grund för den planering, och senare beslut, som har ägt rum tillsammans med myndigheterna. MSB:s stöd har spelat en central roll i expansionen samt etableringen av den största bosättningen i norra Uganda, Bidibidi, som för närvarande inhyser mer än 200 000 flyktingar. Sammantaget har MSB:s stöd gett UNHCR och Ugandas regering ökade förutsättningar att kunna svara upp på den akut uppkomna situationen, fylla sitt mandat och respektera sina åtaganden gentemot flyktingarna och det humanitära samfundet.

Centralafrikanska Republiken (CAR)

Centralafrikanska Republiken (CAR) är drabbat av en långvarig humanitär kris som sedan 2013 ytterligare förvärrats med utbredda stridigheter mellan olika väpnade grupper. De humanitära behoven är mycket stora. Landet har en av världens högsta nivåer för kronisk undernäring bland barn (40 %) och stora delar av befolkningen saknar tillgång till grundläggande samhällsservice som skola och sjukvård. OCHA uppskattar att 2,3 miljoner människor i landet är i behov av humanitärt stöd och att 2,1 miljoner människor lider av matosäkerhet under 2016. Av dessa är ca 435 000 internflyktingar som lever under mycket svåra förhållanden. CAR rankas 142/148 enligt *Gender Inequality Index*, vilket visar på svår diskriminering av kvinnor och flickor som påverkar deras tillgång till humanitärt skydd och basal service. Sexuellt och könsrelaterat våld är utbrett såväl bland de stridande grupperna som hos FN:s fredsbevarande styrkor (under 2016 har antalet anmälda övergrepp begångna av fredsbevarande styrkor ökat). Staten och viktiga samhällsfunktioner är så gott som helt frånvarande utanför huvudstaden Bangui och även de humanitära aktörerna har svårt att etablera närvaro utanför huvudstaden.

Samtidigt som de humanitära behoven är mycket stora lider närapå samtliga humanitära aktörer av stora finansieringssvårigheter med finansieringsnivåer på väl under 50% av de prognosticerade behoven för såväl 2015 som 2016. Operativt listar FN:s *Humanitarian Response Plan (HRP)* för 2016 svårigheten att etablera närvaro utanför huvudstaden som ett av de största hindren för den humanitära responsen.

MSB inledde därför under våren 2016 arbetet med ett omfattande projekt för att stärka den humanitära närvaron på regional nivå. Projektet har som målsättning att förbättra möjligheten för FN och andra humanitära aktörer att kunna bo och arbeta i svårtillgängliga områden med hög säkerhetsrisk. Konkret ska projektet konstruera och renovera boende-, kontors- och logistikanläggningar på upp till fem strategiskt utvalda orter i landet. Projekttiden sträcker sig fram till juni 2017 och anläggningarna förväntas bli klara för överlämning under andra kvartalet 2017. Med den här insatsen avser MSB bidra till att möjliggöra utökad och långsiktigt uthållig humanitär närvaro i ett flertal av landets regioner. Därigenom förväntas insatsen bidra till att ge FN och andra humanitära aktörer förbättrade möjligheter till samordning av den humanitära responsen i landet och att stärka WFP:s och logistikklustrets kapacitet att nå ut med snabba, effektiva och ändamålsenliga leveranser av mat och förnödenheter till den drabbade befolkningen.

Utöver det omfattande stödet för att förbättra förutsättningarna för humanitär närvaro har MSB under året stöttat med ett flertal experter inom logistik, ICT, informationshantering och jämställdhetsintegrering. Av dessa kan särskilt nämnas stödet med informationshanteringsexperter för både IOM och UNICEF, vilket har bidragit till att skapa förutsättningar för en effektiv kartläggning av behov, koordinering och samverkan mellan olika aktörer. Något som förväntas leda till effektivare och mer behovsanpassad humanitär respons inom olika sektorer, framför allt inom vatten, sanitet och hygien (WASH) samt *Camp Coordination Camp Managent (CCCM)*. MSB har också bidragit med en sekonderad genusrådgivare till OCHA. Insatsen förväntas på en övergripande nivå bidra till att stärka OCHA:s och andra humanitära aktörers förmåga att följa upp och stötta jämställdhetsintegrering för projekt som finansieras via *Common Humanitarian Fund (CHF)*. Tack vare OCHA:s goda möjligheter att påverka behovsbedömningar, projektimplementering och utvärdering av humanitär respons bidrar insatsen till bättre förutsättningar för en effektivare humanitär respons i CAR, genom att verksamheter i större utsträckning bidrar till jämställdhet och tar hänsyn till olika befolkningsgruppers och utsatta gruppers behov.

MSB:s personal i CAR får besök och stor uppskattning av vice general sekreterare i FN, Jan Eliasson.
Foto: Lars Johansson, MSB Nigeria

Nigeria

I nordöstra Nigeria är 14 miljoner människor i behov av humanitär assistans på grund av den pågående väpnade konflikten med Boko Haram. De internationella aktörerna har tillträdessvårigheter på grund av den dåliga säkerhetssituationen i området vilket medfört att biståndet till stor del har uteblivit. Den väpnade konflikten i kombination med den utbredda och akuta matosäkerheten har också bidragit till en ökad risk att pojkar och män tvångsrekryteras och att kvinnor och flickor utsätts för sexuellt våld och exploatering. Boko Haram har medvetet angripit och förstört hälsokliniker och skolor vilket har ökat risken för sjukdomsutbrott, framtida konfliktbenägenhet samt försvårat för återuppbyggnad i befriade områden. Maiduguri är huvudort i Borno State och är tänkt att vara en central knutpunkt för den humanitära responsen. Säkerhetsproblematiken och det begränsade utbudet av säkra boenden i Maiduguri har dock skapat begränsningar för humanitära aktörer att hitta boenden för sin personal. På landsbygden i Borno State är den humanitära situationen än mer akut men omfattningen av den humanitära assistansen är kraftigt begränsad.

På grund av den svåra situationen i Nigeria initierade och genomförde MSB en rekognoseringsresa som resulterade i att IOM identifierades som samarbetspartner för genomförandet av att bygga en större bas i Maiduguri samt åtta mindre basläger utspridda i Borno State för FN:s personal. MSB:s stöd till IOM i Nigeria har kanaliserats genom IHP där bland annat danska Beredskapsstyrelsen är delaktig i projektet.

Insatsen kommer att innebära ökade möjligheter för humanitär personal (cirka 220 personer) att arbeta i svårtillgängliga områden för att nå en mycket utsatt befolkning med livräddande insatser. Det förväntade resultatet med insatsen är att en mer permanent närvaro i utsatta områden ska ge förutsättningar för stärkt samordning och därigenom bidra till en ökad kapacitet hos de humanitära aktörerna att genomföra regelbunden koordinering, informationsdelning, uppföljning och utvärdering av verksamheten. Sammantaget förväntas detta bidra till en effektivare humanitär respons i Nigeria.

*MSB:s insatspersonal bygger det första av många tält vid etableringen av huvudbasen i Maiduguri, Nigeria.
Foto: Sema Panboon, MSB*

Ulrika Ros från MSB diskuterar jämställd rekrytering med en representant från IOM. Foto: Carin Fritz, MSB

Insatsen kommer att innebära ökade möjligheter för humanitär personal (cirka 220 personer) att arbeta i svårtillgängliga områden för att nå en mycket utsatt befolkning med livräddande insatser.

En MSB-specialist inom könsbaserat våld stödde UNICEF i nordöstra Nigeria för att öka UNICEF:s kapacitet att bemöta och förebygga sexuellt våld mot kvinnor och flickor till följd av Boko Harams krigföring. Insatsen har genom tekniskt stöd bland annat bidragit till att UNICEF och implementerande partners har fått en större kunskapsbas för planering, implementering och utvärdering av GBV insatser. Experten bidrog till en studie om kvinnor och flickor som associerats med Boko Haram och barn som fötts till följd av sexuellt våld. Studien klargjorde hur lokalsamhällen uppfattade dessa överlevare och hur det påverkade deras tillgång till service och möjlighet till återintegrering. Experten bedrev kapacitetsutvecklande verksamhet för UNICEF och implementerande partners utifrån studiens policy- och programrekommendationer och inledde ett pilotprojekt för att bemöta stigma och uppmuntra återintegrering av internt fördrivna. Under insatsen främjades även användandet av köns- och åldersindelad data och jämn könsfördelning säkrades för deltagare, facilitatorer och volontärer. Kvinnor och kvinnoorganisationer deltog i samtliga workshops och möten med makthavare på olika nivåer.

Kamerun

Den humanitära kontexten i Kamerun är komplex med både inre och yttre faktorer som påverkar. Centrala Afrika har under flera decennier varit skådeplatsen för väpnade konflikter som har tvingat tusentals människor av olika nationaliteter att fly från sina respektive länder till närliggande Kamerun. Denna instabilitet har lett till störningar av den ekonomiska och sociala ordningen samt orsakat stor press på befintliga resurser och en ökad sårbarhet för landet, vilket också resulterat i en ökad mängd internflyktingar. Den förvärrade humanitära situationen i Kamerun är främst ett resultat av kriserna i Nigeria och CAR. Mot slutet av 2016 fanns det cirka 345 000 flyktingar och 199 000 internflyktingar i

Kamerun, och det redan bräckliga ekonomiska och sociala systemet i Kamerun har inte kunnat hantera tillströmningen av flyktingar och den ökade andelen internflyktingar.

I FN:s Humanitarian Response Plan (HRP) för Kamerun 2016 benämns problematiken med att det i nuläget är en svag närvaro av humanitära aktörer i landet och vikten av att utöka och förstärka kapaciteten hos FN, INGO och NGO:s samt statliga aktörer. Vidare nämns att områden kring delstaterna Adamaoua (öst) men framförallt i de norra delarna har stort behov av att få stöd för att nå ut med humanitär assistans till flyktingar, internflyktingar och värdsamhällen. I HRP för Kamerun belyses vikten av att alla humanitära aktörer verkar tillsammans för att förbättra arbetet med att motverka och hantera könsbaserat våld (*sexual and gender based violence, SGBV*). SGBV, som inkluderar sexuellt och fysiskt våld, tvångs- och barnäktenskap är ett förekommande problem i denna kontext. Sexuellt våld karakteriserar den pågående konflikten i nordöstra Nigeria där terrorgruppen Boko Haram genomfört systematiska kidnappningar av kvinnor och flickor.

MSB har sedan 2015 arbetat med FN för att skapa bättre säkerhetsarrangemang för FN personal i norra Kamerun samt att MSB har under 2016 fokuserat på att etablera ett boende för humanitär personal på samma ort. Arbetet har syftat till att uppnå en godtagbar säkerhetsstandard samt till att förbättra radiokommunikationen för FN och andra hjälporganisationer i området. Insatsen bidrar även till förbättrade möjligheter att ta emot temporära uppdrag och möjliggöra ökad personalstyrka i regionen för FN-organ, andra hjälporganisationer och lokala samarbetspartners samt givare genom förbättrad säkerhet inom FN-kontoret. Sammantaget bidrar insatsen i förlängningen till en fortsatt fältnärvaro och humanitärt stöd till flyktingarna i området.

Det färdiga FN kontoret i Maroua, Kamerun. Foto: Gunilla Fallqvist, MSB

Från vänster syns Robert Mugabe, Anne-Judith Ndombasi och Gonzalo Delgado (alla MSB) inför en workshop med UN Women där etableringen av de så kallade Women Cohesion Spaces diskuterades. Foto: Gunilla Fallqvist

Vidare arbetar MSB tillsammans med UN Women i landet för att kunna möta psykosociala och hälsorelaterade problem. Konceptet *Women Cohesion Spaces* syftar till att skapa ett område för integration och säkerhet för kvinnor och flickor som är överlevare av könsbaserat våld. MSB stödjer UN Women med teknisk kunnig personal inom konstruktion och könsbaserat våld för att konstruera två stycken *Women Cohesion Spaces* i två olika flyktingläger (Minawao och Ngam), med målet att utöka kvinnors makt och kapacitet samt att främja jämställdhet. Insatsen kan länkas till Sveriges feministiska utrikespolitik och Sidas och MSB:s åtagande i den nya handlingsplanen för resolution 1325 (2016-2020), område 4.1, vilket innefattar att förebyggande av könsrelaterat våld integreras enligt *Inter-Agency Standing Committee, Gender-Based Violence Guidelines*. Insatsen bidrar övergripande till att skapa förutsättningar för att uppfylla rättigheter såsom rätten till liv och frihet från tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling. Varje *Women Cohesion Space* ska innehålla byggnader för enskild och gemensam rådgivning, ett säkert område för kvinnor som är i en särskild utsatt situation och en mötesplats för aktiviteter och utbildning. Vidare ska även ett barnvänligt område med möjlighet till barnpassning finnas för att möjliggöra utbildning, terapi och träning för mammorna. En stor del av arbetet som görs på plats inom dessa områden fokuserar på att erbjuda möjliggöra framtida självförsörjning och påverkansarbete för att informera om bland annat könsbaserat våld och öka medvetenheten kring barnäktenskap. Insatsen har planerats och initierats under 2016 men byggnationerna kommer att avslutas under 2017.

Liberia

Den 3 september 2015 deklarerade Världshälsoorganisationen (WHO) Liberia som fritt från ebolaspridning till människor, detta efter att 10 672 fall registrerats och 4 808 personer registrerats som avlidna av ebola i landet. Även Sierra Leone deklarerades ebolafritt i början av november efter 14 122 registrerade fall och 3 995 avlidna. MSB har genomfört ett antal insatser i Liberia och Sierra Leone sedan utbrottet inleddes 2014. WHO har angett att det är särskilt viktigt att utveckla en beredskap och övervakningsstrategi för att snabbt upptäcka nya misstänkta ebolafall och dödsfall för att initiera nödvändig respons, bland annat snabb diagnos, isolering av misstänkt smitta och fortsatt hantering, smittspårning och säker begravning och identifiering av transmissionskedjor. Som en del av MSB:s större insats i Liberia har det sedan slutet av november 2014 bedrivits ett delprojekt i Sinoe County i sydöstra delen av landet med syftet att stärka den lokala kapaciteten att uppnå detta.

MSB:s insats har förlängts under 2016 och har bidragit till ett flertal goda resultat. Insatsen har bidragit till att minskad smittöverföring genomtillgång till triage utrymme och isolering. Det lokala samhället kring kliniken har mobiliserats för att bygga staket runt klinikerna för att styra flödet av patienter och besökare genom triage. Klinikernas tillgång till vatten har förbättrats genom montering av pumpar och nya eller renoverade brunnar där förbättringsåtgärd ansetts nödvändigt. Vidare har insatsen bidragit till förbättrade hygienrutiner och möjlighet till säker avfallshantering. Detta kan exemplifieras genom att vattenförsörjning har säkrats och latriner och tvättrum byggts uppdelade på kön och i väl upplysta områden för att främja säkerhet. Där det har varit lämpligt har befintliga installationer rehabiliterats. Fokus har också lagts på hygienlösningar, framförallt kring förlossningar, som kan innebära smittrisk. Samtlig personal på klinikerna har fått en repetitionsutbildning i användande av Personal Protection Equipment (PPE). De har utbildats i användande av MSB triage, isolering och avfallshantering samt i användande av HF-radio. Insatsen har bidragit till säkrare strömförsörjning på sjukhuset. Via solceller har nu sjukhuset tillgång till elförsörjning i centrala delar av verksamheten bland annat laboratoriet samt mödravårdsenheten/förlossning där de förutom säkerställd belysning, numera även kan ge livsuppehållande syrgasbehandling tack vare strömförsörjningen. På förlossningen har också skynken och gardiner installerats både ur hygiensynpunkt och för att skydda kvinnors integritet under behandling och förlossning. I samband med en återkoppling från sjukhusen framgick att fler kvinnor än tidigare föder barn i de nybyggda förlossningsrummen än i hemmet jämfört med innan MSB:s insats. Detta tyder på att insatsen skapat förutsättningar för att kvinnors reproduktiva rättigheter har stärkts i regionen. Kylkedjan kan även upprätthållas utan driftstörningar. Strömförsörjningen har också inneburit att radiokommunikation med klinikerna kan upprätthållas, detta medger snabb kommunikation vid smittspridning men också att dagliga konsultationer och livräddande förberedelser har möjliggjorts.

Fiji

Under några dygn i februari gick den tropiska cyklonen Winston rakt över Fiji från väst till öst med ihållande vindar på upp till 230 km/h, och enstaka vindbyar upp till 320 km/h. Cyklonen är en av de mest allvarliga som någonsin inträffat i södra Stilla havet. Fijis regering utlyste ett 30 dagar långt undantagstillstånd till följd av cyklonen. 40 % av Fijis invånare drabbades och de materiella skadorna blev mycket omfattande. 44 människor miste livet.

MSB bistod med ett flertal experter för att stödja FN i deras roll att samordna och genomföra responsarbetet.

Fiji har en stark nationell struktur för katastrofberedskap och katastrofinsatser. Landet har också utvecklat en nationell katastrofplan och standardrutiner för katastrofrespons. Fijis regering aktiverade sina katastrofmekanismer och inrättade evakueringscentrum. Återupprättande av kommunikation och kritisk infrastruktur, inklusive upprensning av huvudvägar, påbörjades omedelbart. Regeringen, tillsammans med FN, lanserade en responsplan där man fastslog att de materiella skadorna var omfattande, att de humanitära huvudprioriteringarna låg inom områdena tillfälligt boende och evakueringscentra, tillgång till hälsoservice och rent vatten, tillgång till mat, tillfälliga skolor samt skydd av särskilt drabbade grupper. Behovet av ekonomiskt stöd för att genomföra responsen var 38,6 miljoner USD.

MSB bistod med ett flertal experter för att stödja FN i deras roll att samordna och genomföra responsarbetet. De efterfrågade logistikexperterna bidrog till att optimera UNICEF:s arbete med att transportera förnödenheter till de många drabbade, vilket var ett krävande och omfattande arbete då Fiji består av över 300 öar, vilket är en stor logistikutmaning i en humanitär kontext. Experterna bidrog dessutom till att stärka UNICEF:s logistiska förmåga att på ett bättre sätt kunna svara upp vid framtida katastrofer.

MSB bidrog också med expertstöd inom informationshantering till UNICEF för att stärka deras arbete inom hälsa och skydd för barn, vilket bidrog till att UNICEF, de nationella och lokala myndigheterna samt övriga berörda FN-organisationer fick en mer samlad bild av katastrofens omfattning samt de humanitära behoven i insatsområdet. Detta ledde till förbättrade möjligheter att bedriva en mer effektiv och målinriktad respons till den drabbade befolkningen. Dessutom bidrog insatserna till stärkt kunskap avseende metoder för behovsbedömningar, datainsamling och uppföljning av den humanitära responsen på Fiji.

Haiti

Orkanen Matthew förväntades initialt att drabba Jamaica och passera nära Kuba, Haiti och Bahamas. Orkanen kom dock att drabba framförallt Haiti med ihållande vindar på 235 km/h och saltvattenmassor som pressades upp mot land.

Det visade sig snart att effekterna av orkanen blev katastrofala, främst i de västra delarna av Haiti, medan övriga karibiska öar klarade sig lindrigare undan. Stora skador på byggnader och infrastruktur rapporterades. I vissa områden blev uppemot 90 % av byggnaderna allvarligt skadade. Konsekvenserna för näringsverksamheten, odlingar, boskap och fiskeredskap var ett förödande slag mot en redan sårbar befolkning med hälften av befolkningen under fattigdomsgränsen. Vattenburna sjukdomar, främst kolera, riskerade att få stor spridning.

Haiti är sedan tidigare ett av världens fattigaste länder och har i närtid (2010) också drabbats av en mycket stor jordbävning som man fortfarande inte har återhämtat sig från. Regeringen har starkt begränsade resurser och är beroende av hjälp utifrån för att kunna hantera konsekvenserna. Humanitära aktörer är sedan länge på plats i landet men insatserna har på senare år varit kraftigt underfinansierade.

Innan orkanen drabbade Karibien förmedlades förfrågningar om stöd via FN:s katastrofbedömnings- och koordineringsmekanism *United Nations Disaster Assessment and Coordination (UNDAC)* och EU:s krissamordningsmekanism *European Response Coordination Centre (ERCC)*. MSB stöttade tidigt med bedömnings- och koordineringsexperter i UNDAC:s team till Jamaica, Bahamas och Haiti. På Haiti

genomförde UNDAC-teamet behovsbedömningar och situationsrapporteringar vilka låg till grund för den appell (*Flash Appeal*) om internationellt stöd som sedan skickades ut. Genom MSB:s stöd kunde det internationella samfundet och nationella myndigheter skapa en bättre överblick över situationen och humanitära hjälpleveranser koordineras till de hårdast drabbade områdena. MSB har därmed bidragit till en stärkt förmåga att planera och allokera resurser utifrån humanitära behov.

MSB ingick även som en viktig del i det snabbinsats-team som skickades ut av EU:s civilskyddsmekanism, för att göra behovsbedömningar och stötta regering, FN och andra humanitära aktörer. MSB bidrog med tekniskt stöd inom vatten, sanitet och hygien, logistik och IT-sambandsstöd. Till EU-teamet bistod MSB också med stabs- och IT-sambandsutrustning för att möjliggöra kommunikation och informationsdelning på ett effektivt sätt.

Efter UNDAC:s bedömning av situationen i Jérémie-distriktet den 11 oktober identifierades ett akut behov att snabbt etablera ett koordineringskontor och tillfälligt boende för internationella hjälporganisationer. Uppemot 80 % av byggnaderna var allvarligt skadade, eltillgången bristfällig, hygien- och sanitetslösningar skadade eller undermåliga och kommunikationsnätet fungerade dåligt. Sex av totalt åtta medlemsländer i IHP, inklusive MSB, bidrog till att etablera boende, kontors och koordineringsfaciliteter för 35 personal från FN, EU och andra humanitära organisationer. Stödet har möjliggjort för humanitär personal att kunna arbeta från området och därmed varit en förutsättning för att förnödenheter har levererats till den drabbade befolkningen.

Genom MSB:s stöd kunde det internationella samfundet och nationella myndigheter skapa en bättre överblick över situationen och humanitära hjälpleveranser koordineras till de hårdast drabbade områdena.

Ukraina

Konflikten i Ukraina har i slutet av 2016 skördat mer än 9 500 dödsoffer och cirka 20 000 människor har skadats, vilket är en ökning på cirka 19 % sedan årsskiftet. Östra Ukraina är fortsatt delat mellan regeringskontrollerade och icke regeringskontrollerade områden som styrs av lokala myndigheter. På grund av säkerhetsläget och den starkt politiserade situationen kan FN endast i begränsad omfattning verka i de icke regeringskontrollerade områdena i Donetsk- och Luhanskprovinserna. Enligt siffror från OCHA är omkring 4,4 miljoner människor påverkade av konflikten, varav 3,8 miljoner människor längs den så kallade kontaktlinjen och i de icke regeringskontrollerade områdena som är i fortsatt behov av humanitärt bistånd.

MSB har bidragit med stöd till UNICEF och GOAL (en NGO baserad på Irland) avseende informationshantering och logistik samt till koordinering och ledning av WFP:s transport- och lagerhållningsinsatser i östra Ukraina. Utmaningen har i första hand varit att verka bakom kontaktlinjen i östra Ukraina trots den instabila säkerhetssituationen. MSB:s expertstöd till UNICEF och GOAL har resulterat i stärkt och adekvat informationsinhämtning, verifiering och distribution av nödvändig information till berörda parter. Detta har stärkt insatskoordinering inom WASH klustret samt berörda nationella myndigheter. MSB:s stöd till WFP och logistikklustret har bidragit till att möjliggöra transporter med humanitärt bistånd in till de icke regeringskontrollerade områdena, för att bistå den drabbade befolkningen. Trots försvårande omständigheter har ett stort antal transporter

med mat, förnödenheter och byggmaterial transporterats över kontaktlinjen, vilket resulterat i att WFP:s transport- och logistikfunktion stärkts och att planerade insatser kunnat genomföras om än med fördröjningar.

Balkan

Krisen i Syrien och svårigheter i andra länder, såsom till exempel Afghanistan och Pakistan, har resulterat i att över en miljon flyktingar och migranter har tagit sig till Europa under 2015–2016. Den absoluta merparten anlände till Europa via Grekland och västra Balkan. Även om det totala antalet flyktingar och migranter minskade under 2016 så ökade andelen kvinnor och barn till uppemot 50 % av den totala andelen (*UNICEF Humanitarian Action for Children 2016*). Länderna på Balkan har länge plågats av ekonomisk kris, hög arbetslöshet och fattigdom. Som följd av detta så stod man dåligt rustade för att kunna tillgodose behoven hos alla de hundratusentals flyktingar som anlant under 2015-2016 och man var i behov av internationellt stöd.

MSB har stöttat ett flertal FN-organisationer i Europa med att svara upp på de humanitära situationer som har uppstått. MSB har bland annat bidragit med expertis inom informationshantering till UNICEF i Serbien. Stödet har stärkt arbetet med att samla in information och rapportera om situationen gällande barn, och deras familjer, som befunnit sig på flykt i Serbien. Vidare har arbetet även bidragit till att stärka samordning inom olika sektorer och mellan UNICEF, regering samt övriga humanitära aktörer. MSB har även bidragit med stöd till UNHCR för att säkerställa att mottagnings- och transitcenters etablerades för att kunna hantera och ge skydd åt flyktingar. MSB har även bidragit med katastrofberedskapsexpertis till UNICEF i Albanien för att förbereda och stärka organisationen för en eventuell ankomst av stora mängder flyktingar. Insatsen har resulterat i att mekanismer i Albanien för planering, koordinering och genomförande av humanitärt stöd till barn och familjer på flykt har stärkts. Likaså har beredskaps- och krisplaneringen stärkts, genom behovsbedömningar och uppföljning av pågående aktiviteter och säkerställande att relevanta planer och aktiviteter finns framtagna.

4. Humanitär minhantering

Under 2016 har tre minhanteringsinsatser genomförts i tre länder. MSB har stöttat UNMAS i Turkiet (kopplat till Syrienkrisen) med säkerhetsexpertis och i Somalia med expertis inom vapen och ammunitionshantering och en insats har nyligen påbörjats till stöd för ICRC i Azerbadjan.

Ett förnyat samarbetsavtal har skrivits under med UNOPS/UNMAS vilket skapar goda förutsättningar för MSB att kunna svara upp på uttalade behov från partners och stärka dem i deras kapacitet att genomföra snabb, effektiv och ändamålsenlig respons inom humanitär minhantering.

Syrien

Omkring 5,1 miljon syrier uppskattas leva i områden där explosiva ämnen använts. Omkring 75 % av dessa områden är tätbefolkade, vilket gör att många människor såväl som hjälparbetare är i förhöjd risk att lemlästas eller dödas av explosiva lämningar från krig (ERW).

Det finns ett stort behov av att öka medvetenheten och minimera riskerna med explosiva lämningar bland den syriska befolkningen, såväl som bland frivilligorganisationer och humanitära aktörer för att på så sätt undvika förluster och skapa en säkrare miljö på lång sikt. Tillgången till grundläggande sjukvård är kraftigt begränsad i Syrien och organisationer som jobbar inne i Syrien behöver träning i livsuppehållande insatser för att reducera skador och dödsfall orsakade av explosiva lämningar.

MSB genomför därför under 2016–2017 en insats med tekniskt stöd till UNMAS arbete riktat mot Syrienkrisen. Insatsen syftar till att stärka UNMAS kapacitet och kvalitet inom minhantering och samordning, främst inom säkerhetssektorn så att UNMAS tillsammans med övriga aktörer inom FN, andra humanitära aktörer och frivilligorganisationer ska kunna svara upp på de omfattande humanitära behoven i Syrien. Insatsen förväntas bidra till att öka medvetenheten och hanteringen av farorna med explosiva lämningar efter krig, samt att minimera den överhängande risken från minor och oexploderad ammunition (OXA) för den syriska befolkningen, FN, humanitära aktörer och frivilligorganisationer.

MSB:s insats består av expertstöd inom sjukvård och säkerhet och syftar till att stärka samordningen av UNMAS medicinoperativa verksamhet och tillhandahålla utbildningar i första hjälpen med fokus mot de riskmedvetenhetsteam som samarbetar med UNMAS för att öka medvetenheten om de faror som finns med explosiva lämningar från krig. Vidare bistår MSB med organiseringen av ett antal omgångar av ett medicinsk livräddande utbildningspaket (*Emergency Trauma Bag*) riktat till UNMAS, FN och dess implementerande partners. Inom säkerhetsområdet bistår MSB med analyser, samverkan och rådgivning till UNMAS och dess implementerande partners i syfte att stärka säkerheten för dess personal. Insatsen planeras att fortgå till juli 2017 och ska på ett övergripande plan stärka UNMAS kapacitet i en utmanande kontext där implementerande nationella partners utsätts för signifikanta risker där ökad samordning och kapacitetsstärkande insatser är av stor vikt för att minimera dessa risker och möjliggöra en effektiv och ändamålsenlig respons.

Somalia

Årtionden av konflikt i Somalia har resulterat i en stor kontaminering av landminor och andra explosiva lämningar från krig. Kvarliggande explosiva lämningar efter krig (ERW) såsom oexploderad ammunition (OXA) innebär ett direkt hot mot befolkningen och dess explosivämnen riskerar att användas vid kriminell bombtillverkning. FN:s minhanteringsorgan (UNMAS) arbetar i Somalia för att stärka regeringens kapacitet att minska det explosiva hotet och förstärka landets vapen- och ammunitionshantering.

Insatsen startade under våren 2015 och MSB har bidragit med tre expertbefattningar. Två ammunitionsröjningsexpenter för utbildning av somaliska polisens ammunitionsröjningsenheter och en vapen- och ammunitionshanteringsexpert (WAM). Projektet avser att bidra på operativ nivå till den svenska strategin för Somalia 2013–2017 inom resultatområdet för mänsklig säkerhet och försörjning och närmare bestämt det förväntade resultatet om förbättrade konfliktlösnings- och försoningsmekanismer på lokal och nationell nivå.

Under 2016 har MSB fortsatt bidragit med en WAM-expert sekonderad till UNMAS. Expertens ansvar är att stärka och utveckla Somalias nationella kapacitet inom vapen- och ammunitionshantering. Expertens arbete har bidragit till att förbättra de somaliska myndigheternas förmåga att förvalta och hantera vapen samt ammunitions- och explosivämnen och därmed minskat det explosiva hotet. Detta har skett och sker genom träning och mentorskap, vilket har resulterat i ökad kapacitet inom *Somali Police Force (SPF)* men även inom övriga somaliska myndigheter såsom försvar, kustbevakning och nationella säkerhetstjänster att själva kunna bedriva denna typ av verksamhet vilket inte bara leder till direkt minskat hot för befolkningen utan som också i ett längre perspektiv är konfliktförebyggande och fredsfrämjande.

Ett 70-tal personer har utbildats och blivit operativa i att genomföra ID- märkning av vapen och upprättande av loggbokföring av hanterade vapen enligt internationell standard. De har även fått utbildning i destruktion av vapen. Vidare har MSB:s WAM-expert varit den huvudsakligen sammanhållande i det pågående byggnads- och förändringsarbetet av befintlig verksamhetsplats till att bli ändamålsenliga lokaler för vapenregistrering och vapendestruktion, där målet är att skapa ett nationellt centrum och operativt exempel på en livscykelanläggning där alla aspekter av vapenregistrering och vapendestruktion kan hanteras såsom registrering, märkning, förvaring, kassering (och i viss mån materielåtervinning).

MSB:s WAM-expert har tillsammans med somaliska jurister även varit involverad i arbetet med att granska befintligt lagrum och i framtagande av rekommendationer respektive essentiellt nödvändiga åtgärder för att juridiska aspekter, resolutioner och internationella standarder på nationell såväl som internationell nivå ska kunna implementeras och/eller tillgodoses inom områdena vapenregistrering, vapendestruktion samt ammunitionshantering.

Insatsen har resulterat i stärkt förmåga hos den somaliska polisen att minska det explosiva hotet och förbättrat den somaliska polisens förmåga att förvalta och hantera vapen samt ammunitions- och explosivämnen på ett säkert sätt och därigenom öka den allmänna säkerheten för befolkningen.

5. Civil konflikthantering

MSB har under 2016 genomfört 15 insatser i 10 länder inom området civil konflikthantering.

Under året har MSB haft motsvarande 29 årsarbetskrafter sekonderade till olika insatser inom civil konflikthantering. Av dessa har åtta årsarbetskrafter bemanats av kvinnor. EU:s arbete inom civil konflikthantering syftar i huvudsak till att förstärka staters demokrati och rättssystem, exempelvis genom stöd till institutionsbyggande, samt utbildning av polis- och domstolsväsende. MSB, med sitt missionsstödjande mandat, bidrar till att skapa operativa förutsättningar för EU att bedriva verksamhet i konflikt- och postkonfliktområden. MSB har också stöttat organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Under 2016 har MSB sekonderat personal till Ukraina samt förstärkt högkvarteret i Wien med HR-expertis.

MSB har inom civil konflikthantering bidragit med personalexpertis inom administration, analys, ekonomi, HR/personal, IT/telekom, logistik, upphandling, sjukvård och säkerhet. I enlighet med resultatstrategin bör bidragen göra det möjligt att utnyttja svensk kompetens på ett effektivt sätt samt påverka insatsens inriktning och genomförande. Därför ska personal till chefsbefattningar, kärnfunktioner och andra centrala tjänster prioriteras. Genom kontinuerlig rapportering från insatspersonalen får MSB värdefull information gällande insatsens verksamhet, prestationer och förändringar som kan komma att påverka arbetet i framtiden. På detta sätt kan MSB verka proaktivt i rekryteringsarbetet men även bistå regeringskansliet och övriga sekonderande myndigheter med information som kan vara värdefull för den operativa verksamheten och det totala svenska bidraget.

Nationell samverkan

I syfte att stärka samverkan inom ramen för civil konflikthantering beslutade regeringen under 2013 att myndigheter som sänder ut personal till GSFP-insatser ska ingå i Rådet för myndighetssamverkan inom internationell fredsfrämjande verksamhet. Myndigheterna ska samverka kring gemensamma utbildnings- och övningsfrågor, göra samordningsvinster, erfarenhetshantering samt bidra till att Sverige har ett enhetligt och samordnat agerande i det internationella samarbetet om internationell fredsfrämjande verksamhet. MSB har deltagit i samtliga råds-möten och bidragit till arbetet inom olika samverkansgrupper inom civil konflikthantering. Under 2017 kommer MSB inneha ordförandeskapet för Rådet, där ordförandeskapet kommer att genomsyras av fokus på stärkt resultatarbete samt ökad samverkan för att bättre nyttja resurser mot gemensamma mål.

Samrådsgruppen för internationella fredsinsatser har bland annat arbetat med strategiska sekonderingar där en kartläggning initierats vars arbete beräknas fortsätta under 2017. Samrådsgruppen har byggt vidare på några av de resultat som framkom vid det seminarium som hölls i slutet av 2015, avseende erfarenheter av arbetet med att öka antalet svenskar på strategiska tjänster i freds- och krishanteringsinsatser. Till verksamhetsresultaten i arbetsgruppen Samverkansforum för utbildningsfrågor kan nämnas att forumet har bidragit till stärkt samverkan rörande insatsförberedande utbildning genom att deltagande myndigheter har fått ökad medvetenhet om pågående policyprocesser rörande utbildning och övning inom GSFP och FN. Myndigheterna har också stärkt utbytet om olika pedagogiska metoder och angreppssätt för utbildning och övning. Inom ramen för Nätverket för säkerhetschefer inom utsändande myndigheter genom-

fördes ett seminarium under året med 70 deltagare från 14 olika myndigheter med fokus på arbetsgivaransvaret vid internationell verksamhet, främst ur ett myndighetsperspektiv. Vidare så hölls ett informations- och lanseringsseminarium avseende den nationella handlingsplanen för genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet i slutet av september inom ramen för Gender force-samarbetet.

EUPOL Afghanistan

Sedan 2007 har missionen EUPOL Afghanistan arbetat med stöd till landets rättsväsende genom utbildning av poliser och nyckelfunktioner vid olika ministerier. MSB har under året sekonderat experter inom områden som sjukvård, personal och rekrytering samt tekniska enheten där två av de sekonderade innehaft chefspositioner. Missionen har under året kraftigt påverkats av säkerhetsläget i landet och under stora delar så har missionen befunnit sig i "essential moves" vilket innebär att verksamheten utanför HQ är mycket restriktiv. Medicinska enheten har, till följd av detta, utbildat *Close Protection* personal och *Quick Reaction Force* i akut omhändertagande i högriskmiljö. Totalt har 48 personer utbildats. Arbetet med personalfrågor och rekrytering samt tekniska delar har präglats av att missionens mandat går ut i slutet av 2016 där planering och neddragning av personal samt nedrustning av bland annat lokaler och material varit betydande arbetsuppgifter. MSB:s långa stöd till missionen har under avvecklingsfasen varit essentiellt för att uppnå kontinuitet och i förlängningen har detta resulterat i en mer ändamålsenlig och effektiv resursanvändning i slutfasen av missionen.

EUBAM Libyen

Efter en libysk förfrågan skedde uppstarten av den civila insatsen EUBAM Libyen under 2016. Insatsen ska omfatta bland annat rådgivning och kapacitetsuppbyggnad inom polis- och det straffrättsliga området. Uppdraget förväntas även fokusera på gränsförvaltning samt bistå de libyska myndigheterna i deras ansträngningar mot terrorism, förbättra hanteringen av migrationsströmmar, bekämpa människosmuggling och människohandel och samtidigt främja mer långsiktiga effekter inom säkerhetssektorn.

MSB svarade snabbt upp mot EU:s förfrågan om bemanningen av ett *Core Planning Team* för initieringen av en civil insats. MSB har under året sekonderat experter inom områdena som säkerhet och säkerhetsanalys, upphandling samt logistik. MSB:s personal inom säkerhet och upphandling har direkt bidragit med att få till två avgörande avtal, ett för missionens säkerhetsföretag samt ett avtal för flygningar och transporter in till Libyen. Utöver detta har MSB:s personal bidragit till att höja säkerheten- och förbättra arbetsmiljön för anställda inom missionen. Detta genom att producera säkerhets- och riskanalyser, säkerhetsplanering, åtgärder för fysisk säkerhet vid kontoret i Tunis samt upphandling av säkerhetsutrustning. Missionen befinner sig nu i ett mycket viktigt skede för att under mandatperioden planera, skapa ett nätverk för en eventuell framtida storskalig mission samt kartlägga motpart i Libyen och utreda hur missionen bäst når effekt på längre sikt. MSB:s bidrag med stöd inom mission support förväntas leda till stärkt kapacitet för etablering, utökning och fortsatt säker närvaro vid genomförande av missionens mandat genom att stötta missionen med förberedande, förebyggande och hanterande expertis i syfte att möta missionens behov.

EUCAP Sahel Niger och Mali

Situationen i Sahel präglas på sina håll av hög osäkerhet, bland annat på grund av effekterna av kriget i Libyen, en ökning av terroristverksamheten samt den organiserade brottsligheten i regionen. Både EUCAP Sahel Niger och EUCAP Sahel Mali utgör initiativ till insatser som en del av *Strategy for Security and Development in the Sahel*, vilken antogs av Europeiska Unionens råd 2011.

EUCAP Sahel Niger startade upp 2012 med syfte att bidra till utvecklingen av en mer integrerad, hållbar och människorättsbaserad strategi mellan de olika nigeriska säkerhetsorganen i kampen mot terrorism och organiserad brottslighet.

MSB har under 2016 bidragit till insatsens implementering av mandat genom upprättandet av en fungerande sjukvårdscentral.

Insatsens pågående arbete präglas av EU:s utvidgning av mandatet till att även innefatta arbete kring den organiserade, olagliga migrationen. Insatsen har utvidgats geografiskt då ett fältkontor sätts upp i Agadez för detta ändamål.

MSB har under 2016 bidragit till insatsens implementering av mandat genom upprättandet av en fungerande sjukvårdscentral. Idag finns ett tillfredsställande hälso- och sjukvårdsstöd i insatsen, där såväl nationella som internationella kolleger vänder sig till kliniken för stöd och vägledning. Dels stödjer MSB insatsen inom *Communications and Information Systems (CIS)*, vilket har lett till en förbättrad IT-säkerhet som bättre skyddar den information och kommunikation som insatsen hanterar. Likaså har ett nytt digitalt radiosystem implementerats med högre säkerhet. MSB har även varit drivande i utvecklingen av fältkontoret i Agadez och har genom sitt stöd möjliggjort arbete där genom säkerställandet av tillförlitliga och säkra kommunikationsmöjligheter.

EUCAP Sahel Mali stödjer den maliska staten för att säkerställa en konstitutionell och demokratisk ordning samt stödja villkoren för en varaktig fred och upprätthållandet av dess auktoritet i hela territoriet. Uppdraget går främst ut på att leverera strategisk rådgivning och utbildning för de tre interna säkerhetsstyrkorna i Mali, det vill säga polis, gendarmeriet och *Garde Nationale*, och samordna detta med internationella partners. I likhet med insatsen i Niger präglas det pågående arbetet av den organiserade, olagliga migrationen. MSB har under 2016 bistått insatsen med expertstöd inom transport och logistik.

En italiensk polis utbildar poliser från Mali. Foto: Ulrika Hedman, MSB

EULEX Kosovo

EULEX Kosovo är den EU-insats som är störst i omfattning och som pågått under längst tid. EULEX mandat och centrala mål är att bistå och stödja Kosovos myndigheter inom rättsområdet, särskilt inom polisen, rättsväsendet och tullområdet. Insatsen arbetar i linje med principen om lokalt ägande. Detta görs genom övervakning, mentorskap och rådgivning samtidigt som missionen ansvarar för vissa verkställande uppgifter inom specifika kompetensområden såsom krigsförbrytelser, organiserad brottslighet och korruption på hög nivå. Så väl EU:s som MSB:s stöd minskar i takt med att insatsen närmar sig sitt slutskede under 2018.

MSB har genom kvalificerat IT-stöd under 2016 skapat förutsättningar för data-lagring utifrån högsta utredningssekretess, och att skydd av vittnesuppgifter och vittnen till tidigare krigsförbrytelser ska kunna ske. IT-stödet möjliggör lagring av viktig information och bevismaterial inför kommande rättegångar. MSB har även bidragit med personal för insatssäkerhet och IT-säkerhet vid EULEX SITF (*Special Investigation Task Force*) i Bryssel och Haag. Stödet har bland annat bidragit till stärkt ledning och uppföljning av säkerhetsarbetet, samt till en ny organisationsstruktur för vittnesskyddet. MSB har ansvarat för expertstöd och sjukvårdskoordineringen vid EU-kliniken i Pristina samt ansvarat för administrativ ledningspersonal vid regionkontoret i Mitrovica. Sjukvårdsstödet har resulterat i en väl fungerande sjukvård och sjukvårdskoordinering vilket svarat väl mot det behov som finns vid insatsen. Insatsens administrativa förmåga att leda verksamheten vid regionkontoret i Mitrovica har stärkts och organisationsnerdragningarna har kunnat genomföras på ett effektivt och genomtänkt sätt. MSB har genom att bidra med experter för insatsens behov av ledning av transporter, förarutbildningar, förarprov och fordonsunderhåll bidragit till att verksamheten blivit mera effektiv. I slutet av 2016 har MSB reducerat antalet insatspersoner med 60% och avser ligga på nuvarande nivå även under 2017. Stödet i form av transport, logistik, säkerhet och administrativ ledning beräknas fortsätta till dess att insatsen avvecklas, vilket bedöms ske under sommaren 2018.

EUMM Georgien

EUMM Georgien inleddes under 2008 för att verka för en stabilisering av situationen efter konflikten mellan Ryssland och Georgien. EUMM Georgiens mandat består i stabilisering, normalisering och förtroendeskapande åtgärder, liksom rapporteringen till EU för att bidra till EU:s framtida engagemang i regionen. Insatsen arbetar främst för att förhindra en förnyad väpnad konflikt, samt för att bidra till att göra de områden som gränsar till utbrytarregionerna Abchazien och Sydossetien trygga och säkra för de närboende. I likhet med resultatstrategin för internationell civil krishantering värnar insatsen om mänsklig säkerhet och frihet från våld. Under året har MSB bidragit med personal till flera strategiskt viktiga positioner inom insatsen. MSB bidrar bland annat med en *Head of Mission Support Division* med omfattande ansvar för stöd-funktioner som personal, ekonomi, sjukvård och logistik. MSB har bidragit med expertis som ansvarat för materielinköp och underhåll, och i det arbetet bland annat vidareutvecklat ett digitaliserat lagersystem för insatsens olika fältkontor. MSB har också bidragit med medicinsk expertis och bistått med att omorganisera sjukvården och sjukvårdsberedskapen inom hela insatsen, vilket lett till en stärkt och mer tillförlitlig sjukvårdsorganisation. Sammantaget har stödet till insatsen resulterat i stärkta och väl fungerande supportfunktioner.

EUAM Ukraina

EUAM Ukrainas mandat är att stödja regeringen och nationella aktörer avseende framtagande av koncept, planering och implementering av långsiktiga och bestående reformer inom den civila säkerhetssektorn och har som huvuduppgift att hjälpa de ukrainska myndigheterna i fråga om en civil reform av säkerhetssektorn, däribland polisen och rättsstaten. Avsikten är att EU-experter arbetar för effektiva, pålitliga, civila säkerhetsinstitutioner med demokratisk kontroll. Resultatstrategin avser bland annat främjandet av stärkta demokratiska processer och institutioner samt en ökad respekt för rättsstatens principer. MSB har bistått med expertis inom upphandling samt inom IT-stöd, radio och telefoni, samt säkerhet. Resultatet av detta är att insatsen har en väl fungerande upphandlings- och inköpsorganisation, att samtliga anställda har fungerande samband genom digitala system samt telefon och radio, samt ökad säkerhet för insatsens personal i den operativa verksamheten. MSB har förutom detta bidragit med direkt stöd till *Deputy Head of Mission* vilket stärkt ledningsresurserna vid insatsen.

OSSE SMM Ukraina

OSCE Special Monitoring Mission in Ukraine omfattar observatörs- och monitoreringsarbete i hela landet vars inriktning är att bidra med stabiliserande fredsbyggande och konfliktförebyggande åtgärder, skydd för nationella minoriteter, mänskliga rättigheter, stöd till demokratiuppbyggnad, rustningskontroll samt förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder, vilket ligger i linje med resultatstrategin att skapa förutsättningar för människor i konflikt- och postkonfliktsituationer att leva i frihet, säkerhet och rättvisa. Uppdraget inbegriper stöd till myndigheter på alla nivåer, etniska och religiösa grupper, liksom det civila samhället i syfte att underlätta dialogen på marken. MSB har bidragit till insatsen med personal för kontinuerlig monitorering av situationen och operativt säkerhetsarbete i östra Ukraina, samt med ytterligare säkerhetspersonal i västra Ukraina. Detta har sammantaget resulterat i bättre underlag för effektivare styrning och ledning, genom tillförlitliga faktabaserade rapporter och underlag, som beskriver den aktuella situationen avseende säkerhet, frihet och mänskliga rättigheter, samt bidragit till en stärkt operativ säkerhetsnivå för personalen i missionen.

TIPH Hebron

TIPH (*Temporary International Presence in Hebron*) är en civil observatörsstyrka på Västbanken med uppgift att förbättra säkerheten för Hebrons invånare. Sverige är ett av sex medlemsländer (Norge, Schweiz, Danmark, Turkiet, Italien och Sverige) i TIPH som har verkat sedan 1997 i avsikt att hjälpa till att stabilisera situationen och agera som ett neutralt vittne med uppgift att övervaka efterlevnaden av internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter. MSB har bidragit med personal som ansvarat för administrativ ledning av samtliga supportfunktioner inom insatsen, vilket resulterat i stärkt kapacitet att planera, prioritera, utveckla och genomföra det insatsnära stödet vid TIPH HQ. MSB har under året även bidragit med den sjukvårdspersonal som krävs för att upprätthålla den sjukvård och beredskap som krävs för insatsen. MSB:s personal har ansvarat för ständig sjukvårdsberedskap och psykosocialt stöd till insatsens personal, utbildat palestinska kvinnor i första hjälpen och vård av barn samt utbildat insatsens personal i hjärt- och lungräddning. Arbetet har resulterat i en hög sjukvårdsberedskap, förbättrade och stärkta beredskapsrutiner för akuta och andra typer av sjukvårdsinsatser. Detta inkluderar utökat sjukvårdssamarbete med palestinska och israeliska sjukvårdsresurser.

EUCAP Nestor

Somalia har under många år präglats av oroligheter, inbördeskrig och osäkerhet. Utan ett fungerande rättsväsende har kriminaliteten ökat såväl på land som till sjöss. Missionen EUCAP Nestor har mandat att stödja utvecklingen av säkerhet inom den maritima sektorn i Somalia, för att kunna bekämpa piratverksamhet. Stödet faller inom *Rule of Law* och omfattar sjöfartssäkerhet, polisarbete och juridiska dimensioner. Insatsen visar på EU:s åtagande att stärka de befintliga rättsliga och brottsbekämpande ramverken relaterade till piratverksamhet, samt utveckla relevanta instrument avseende den somaliska nationella säkerhetskapaciteten till sjöss. Ett av de viktigaste målen är att stärka det havs-straftsystemet, genom kapacitet att bedriva utredning av allvarlig marin brottslighet (t.ex. piratverksamhet, människohandel, narkotika- och vapensmuggling) till gripandet och fängslandet av misstänkta, till väckande av åtal. Insatsen ska bidra till att uppnå ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck samt värna om den mänskliga säkerheten och frihet från våld som resultatstrategin avser stödja.

MSB har stöttat missionen inom området *Communications and Information Systems (CIS)*. MSB:s bidrag har möjliggjort för missionen att upprätthålla kommunikation och informationshanteringen under den omorganisering av missionen som skett. Missionen har under året öppnat nytt kontor i Hargeisha, öppnat ett fältkontor i Garoowe, samt påbörjat utvecklingen av högkvarteret i Nairobi inför överflyttningen till Mogadishu, som från 2017 kommer att vara huvudort för missionen.

Övriga insatser inom civil konflikthantering

I syfte att stärka EU:s, FN:s och OSSE:s planering och genomförande av civila kris- hanteringsinsatser har MSB stöttat dessa organisationers högkvarter med personal- expertis. Sedan 2015 stödjer MSB OSSE:s högkvarter i Wien med en Talent Manager inom HR, vilket resulterat i att OSSE:s rekryteringsfunktion har stärkts under året.

Inom ramen för EU stödjer MSB CPCC i Bryssel med en expert vars främsta uppdrag är att utveckla och implementera ett standardiserat IT-system för samtliga GSFP-insatser och på högkvarternivå. I tillägg stärker MSB stödet till EUMM Georgien ytterligare genom att bemanna dess HR funktion i Bryssel. MSB stödjer även EEAS:s arbetsgrupp East StratCom med en analytiker.

För att stärka sin förmåga att på ett resurs- och tidseffektivt sätt kunna initiera och utöka civila GSFP-insatser i konflikt- och postkonfliktområden har Kommissionen beslutat om etablering av en strategisk lagerhållningskapacitet, vilken inte bara ska ha kapaciteten att starta upp en ny insats utan kunna upphandla, förvalta och kassera utrustning och materiel, samt sköta logistiken gällande materiel till/mellan/från respektive insats som är i uppstart, pågående eller avslutningsfas. Under det gångna året har MSB deltagit i upphandlingsprocessen och inkommit med ett anbud för att tillhandahålla tjänsten som lagerhållningskapacitet åt EU. I skrivande stund är dock inte upphandlingsförfarandet avgjort, men skulle MSB bli aktuella som EU:s lagerhållningskapacitet för de civila GSFP insatserna framgent skulle det vara av stor strategisk betydelse för det samlade svenska bidraget till civil konflikthantering.

I linje med detta stödjer MSB, samt följer utvecklingen av implementeringen av Mission Support Platform (MSP) i Bryssel, vilken är en centralisering av ett antal Mission Support-tjänster vid CPCC. Detta görs för att bättre kunna tillhandahålla ett tids- och resurseffektivt stöd till GSFP-insatserna så att de fungerar tillfreds- ställande inom områden som administration, HR, upphandling, IT/ telekom etc.

Vidare har regeringen angett att MSB särskilt ska prioritera ett nära samarbete med FN i syfte att stärka Sveriges förhållande till FN och dess medlemsstater under 2016 och framgent. Inriktningen för det arbetet tas fram i samråd med Regeringskansliet, där MSB har tagit fram underlag för sina kompetensområden samt diskuterat prioriteringar med berörda departement. Under det gångna året har MSB bland annat arbetat med möjligheten att stärka DPKO:s *Department for Field Support*, och dess *Environmental section* med kapacitet inom avfallshantering/*waste management*. Arbeta med att till fullo integrera miljöaspekter i fredsfrämjande insatser är således ett led i UNSG:s *Greening the Blue* initiativ, liksom att MSB inom sitt arbete med katastrofavfallshantering avser undersöka möjligheterna med att jobba i/ gentemot konfliktländer.

Likaså har MSB ett väl etablerat partnerskap med UNMAS inom minhantering där MSB:s erfarenhet och expertis inom området med fördel skulle vara ett stöd inom FN:s fredsfrämjande insatser. MSB bedömer att säker förvaring av vapen och ammunition ligger inom myndighetens missionsstödmandat då det tangerar de tematiska områdena logistik och säkerhet som myndigheten har lång erfarenhet av till stöd för EU:s missioner.

6. Stärkande av katastrofberedskap

MSB har under 2016 genomfört 15 insatser i 18 länder, varav 5 är regionala insatser i regionerna Sydostasien, sydöstra Europa och Balkan samt östra Afrika inom ramen för området stärkande av katastrofberedskap. MSB har goda förutsättningar att med stöd av myndighetens nationella uppdrag bidra positivt till det internationella utvecklingsbiståndet. Under 2016 har efterfrågan på regionala multilaterala insatser liksom långsiktiga bilaterala insatser ökat. Detta är en trend som kunde skönjas redan under 2015, och som visar på fortsatt uppgång under 2017. Insatserna har bidragit till ökad motståndskraft i samhällen och länder, genom att stärka kapaciteten hos ansvariga aktörer att förebygga, förbereda sig för samt effektivt hantera kriser och katastrofer.

Det multilaterala kapacitetsstärkande stödet har framför allt omfattat regionala insatser, med geografiskt fokus på östra Afrika och sydöstra Europa. Jämfört med tidigare år har MSB mottagit färre sekonderingsförfrågningar relaterat till stärkande av katastrofberedskap, ett mindre antal har dock svarats upp mot och då framför allt från WFP och UNHCR. Samtliga sekonderingar har syftat till att under insatsens gång *stödja och utveckla organisationens förmåga att arbeta med katastrofberedskap, riskreduceringsfrågor eller klimatanpassnings- och miljöfrågor*.

Södra och östra Afrika

Kontexten för MSB:s arbete i östra och södra Afrika visar en mycket varierad bild. Samtidigt som vissa områden drabbas hårt av pågående konflikter, omfattande flyktingströmmar och inte minst av väderrelaterade fenomen som torka, extrema skyfall och översvämningar, så är tillväxten stark och flera biståndsländer närmar sig medelinkomststatus. Under 2016 har efterverkningarna av El Niño gett stora klimatrelaterade påfrestningar i framförallt södra Afrika och lett till matosäkerhet.

MSB startade under 2014 ett samarbete med WFP:s regionala kontor för östra Afrika i Nairobi samt utvalda landskontor med målet att bygga WFP:s interna kapacitet att arbeta kapacitetsstärkande. WFP:s nya globala strategi kommer att ta utgångspunkt i *Sustainable Development Goal 2 (End hunger)* vilket förväntas innebära en starkare utvecklingsorienterad inriktning på att stödja nationella aktörer att uppnå egen kapacitet. Insatsen inkluderar sekonderingar samt korttidsuppdrag och expertstöd med metoder och verktyg. Lunds Universitet är en partner i samarbetet som till stor del baseras på MSB:s egna erfarenheter av att gå från att vara en rent humanitär aktör till att arbeta kapacitetsstärkande. En halvtidsutvärdering visar att projektet stärkt WFP:s kapacitet och ökat förmågan inom centrala områden som kapacitetsanalys och aktörsanalys, samt bidragit till att interna strukturer för att arbeta kapacitetsstärkande håller på att etableras. Resultaten kan skönjas på enskilda landskontor, inom det regionala kontoret och även på global nivå genom att de framsteg som gjorts i regionen även har inkluderats som en modell i framtagandet av WFP:s globala riktlinjer kring kapacitetsutveckling. Det finns även ett stort intresse inom WFP för att replikera insatsen utanför regionen.

FN bedriver ett samordnat projekt, ”Sustainable UN”, som syftar till ett strukturerat hållbarhetsarbete. Ett 60-tal organisationer under FN:s paraply deltar i arbetet och WFP är en av de fyra organisationer som blivit utsedda som piloter för att genomföra ett mer strukturerat miljöarbete med en reviderad miljöpolicy baserad på agenda 2030 och ett certifierat miljöledningssystem. WFP:s pilot omfattar all operativ verksamhet i Kenya och MSB har under hösten initierat ett

expertstöd inom miljöledning med avsikt att stödja utvecklingen och implementeringen av WFP:s miljöledningssystem samt öka kunskapen kring miljöfrågor inom WFP och dess samarbetspartners i landet.

Med syftet att bidra till motståndskraftig utveckling i enlighet med *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030*, har MSB även bistått med expertis till UNICEF:s regionkontor för östra och södra Afrika i Nairobi för att bistå dem i att vägleda organisationens landkontor i att öka integreringen av riskaspekter i sina situationsanalyser, planer och program utifrån ett genusdisaggregerat perspektiv. Utöver att stötta regionkontoret bistår MSB även med tekniskt stöd till ett urval prioriterade länder med särskilt hög sårbarhet inför kommande kriser och katastrofer. Samarbetet avser resultera i ökad kapacitet för UNICEF i regionen att minska katastrofrisker.

Sudan

I Sudan finns det sedan lång tid tillbaka stora humanitära utmaningar bland annat som ett resultat av väpnade konflikter och naturkatastrofer i landet. I Darfur uppskattas ungefär 2.6 miljoner internflyktingar befinna sig som ett resultat av den pågående väpnade konflikten i landet. Den pågående humanitära krisen i grannlandet Sydsudan har också inneburit att cirka 200 000 flyktingar har anlänt till Darfur där OCHA främst ansvarar för den övergripande humanitära koordineringen i området. Klimatförändringarna har ytterligare bidragit till att göra befolkningen ännu mer utsatta för torka och översvämningar vilket har påverkat jordbruket negativt. I Sudan är Sudanesiska Röda Halvmånen (SRCS) en aktör som arbetar främst med riskhanteringsfrågor.

I Sudan driver MSB tillsammans med Svenska Röda Korset ett 5-årigt kapacitetsutvecklingsprojekt som syftar till att stärka SRCS förmåga att arbeta mer proaktivt med riskreducering och riskhantering för att öka motståndskraften hos lokalbefolkningen inför kommande kriser och katastrofer. MSB har bistått till att det utifrån ett miljöperspektiv har tagits fram behovsbedömningar och utbildningar inom riskreducering. Genusrådgivare från MSB har genomgående inkluderat frågor kopplat till jämställdhet och utsatta grupper i dialogmöten, utbildningar och i insatsens genomgång av samarbetsorganisationens policydokument och insatsportfölj kopplat till katastrofriskreducering. Insatsen innefattade den första utbildningen i jämställdhet och utsatta grupper någonsin för den sudanesiska röda halvmånen, i nära samarbete med genusvetare på Ahfad University for Women i Khartoum. Utvärderingar efter utbildningstillfällena har visat att utbildningen ökat rödahalvmånedeltagarnas förståelse för olika sårbarheter för naturolyckor i Sudan hos kvinnor och män, och att de hade kännedom om verktyg för att genomföra insatser med genus- och mångfaldsperspektiv.

Insatsen innefattade den första utbildningen i jämställdhet och utsatta grupper någonsin för den sudanesiska röda halvmånen.

Ett övergripande mål är att SRCS ska uppnå en ökad intern kapacitet och därigenom få bättre förutsättningar att själva planera inför och förebygga negativa effekter av oönskade händelser, MSB har i detta arbete bistått SRCS i framtagandet av en ny riskreduceringsstrategi.

I Sudan har MSB även bistått OCHA med expertis inom information och koordinering för att i Darfur kunna bistå i den övergripande humanitära koordineringen. Insatsen har bidragit till en ökad kapacitet hos OCHA att genomföra behovsbedömningar samt att samarbetet med andra nationella och internationella aktörer verksamma i området har stärkts vilket i förlängningen bidrar till en starkare samordning av responsen i Darfur.

Sammantaget har MSB:s insatser i Sudan försökt att stödja befolkningen både på kort sikt i den pågående humanitära krisen men också på lång sikt genom att möjliggöra för en egen ökad kapacitet inom katastrofhantering.

Sydostasien

Under de senaste tre årtiondena har Sydostasien och Stillahavsregionen bevittnat en stadig ökning av rapporterade katastrofer orsakade av olika naturhändelser. I de flesta av regionens länder utgör barn mellan en tredjedel och hälften av befolkningen, och de är ofta oproportionerligt drabbade av katastrofer i termer av fysiska skador, psykisk stress och exploatering, samt att barn i samband med katastrofer ofta utsätts i ökad utsträckning för trafficking, barnarbete och genus-baserat våld.

UNICEF har sedan 2005 haft ett ökat fokus på katastrofriskreducering på en global nivå och har tillsammans med sekretariatet *International Strategy for Disaster Reduction* (ISDR) och med olika NGO:er verkat för att stärka arbetet med riskreducering utifrån barnens perspektiv genom *Child Centred Disaster Risk Reduction*. UNICEF har dock identifierat ett behov av att stärka kapaciteten inom riskanalys och krisberedskap på sina regionala och nationella kontor, inte minst i Sydostasien och Stillahavsregionen.

Med syftet att bidra till en ökad förmåga hos UNICEF i Sydostasien och Stillahavsområdet att identifiera och bedöma risker utifrån olika samhällsgruppers behov, samt för att bidra till stärkt riskmedvetenhet inom UNICEF:s beredskapsplanering, har MSB stöttat UNICEF med en insats inom riskreducering och katastrofberedskap från april 2015 till maj 2016. Insatsen innefattade dels expertstöd till regionalkontoret i Thailand, och dels till landkontoret i Kambodja samt till det sub-regionala kontoret för Stillahavsöarna på Fiji. Utöver expertstödet bistod MSB UNICEF även med kortare utbildningsstöd kopplat till riskanalys och beredskapsplanering.

Lokala UNICEF arbetare lastar av inkommande nödhjälp. Foto: Vincent Graf, MSB

Insatsen har sammantaget bidragit till en ökad förmåga hos UNICEF i regionen att identifiera, analysera och medvetandegöra barns riskutsatthet.

Insatsen har sammantaget bidragit till en ökad förmåga hos UNICEF i regionen att identifiera, analysera och medvetandegöra barns riskutsatthet, samt till att stärka UNICEF:s beredskap och förmåga att bedriva en effektiviserad respons. Ett konkret exempel är utveckling och implementering av en metod för genomförande av *Child centered risk assessments (CCRA)*, vilket resulterat i att kvalificerade riskbedömningar med fokus på barns särskilda behov har kunnat genomföras i majoriteten av länderna. Insatsen har även visat på mervärdet av att använda sig av censusdata i kombination med projektioner av cykloners framfart för att få en snabb uppskattning av konsekvenserna hos den drabbade befolkning. Metoden användes mycket framgångsrikt i samband med responsen efter den tropiska cyklonen Winston i februari 2016 då flertalet internationella aktörer kom att använda sig av underlaget, vilket ledde till ett effektivare och mer ändamålsenligt hjälparbete. För MSB:s del har insatsen även bidragit till värdefulla lärdomar om hur liknande insatser kan bedrivas i andra regioner.

Somalia

Somalia har bland den högsta risken i världen för militärt våld och naturkatastrofer såsom torka och översvämningar. Befolkningen har en låg motståndskraft att hantera ytterligare påverkan. WFP använder sig därför av en tredelad strategi för att stärka de lokala hushållens motståndskraft. Detta görs både i ett nära och längre perspektiv, genom att involvera lokalbefolkningarna i utvecklingen av skyddsnet och resursskapande aktiviteter.

MSB har bidragit med expertstöd inom kapacitetsutveckling och deltagandemetoder under perioden mars–augusti 2016 med det förväntade resultatet att WFP:s medarbetare hade utbildats i participatoriska metoder och därigenom kunde stärkas i utvecklingen av lokalt anpassade stödprogram. Ett delresultat av detta skulle vara att ett antal lokala stödprogram kunde genomlysas vad gäller metod och resultat för att senare kunna justeras.

MSB:s sekonderade experter utbildade närmare hundratalet anställda från WFP:s landkontor i Nairobi, dess områdeskontor i Somalia, lokala partnerorganisationer, UNICEF och FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO i metoder för att involvera lokala samhällen i behovsinhämtning och programplanering. Arbetet utfördes i totalt fem regioner i landet – Puntland (Bosasso), Borders (Dollow), Somaliland (Hargeisa), Mogadishu och Central (Galkayo). Utbildningarna genomfördes enligt principen utbildning av utbildare (*training of trainers*). Tillsammans med deltagarna varvade MSB:s expert teoretiska pass med praktiska övningar, med utgångspunkt i de existerande stödprogrammen. På så vis kunde flertalet humanitära program bli uppdaterade för att öka relevans och genomslag.

Eftersom lokalbefolkningarna ofta är beroende av tillgängligheten på naturresurser så har flera miljörelaterade komponenter direkt inflytande på deras motståndskraft. Miljöperspektivet diskuterades och analyserades därför genomgående i utbildningarna, utifrån tre perspektiv – 1) vilka naturresurser som påverkas av vilka risker, 2) direkta och indirekta följder av riskerna, och 3) vilka naturresurser som är gemensamma för lokalsamhället. Resultaten kan sedan användas av lokalbefolkningarna själva samt i WFP:s fortsatta genomlysning och planering av nya programaktiviteter.

Resultaten blev att totalt tio humanitära program genomlystes och justerades, att WFP:s metoder för behovsinhämtning via participatoriska metoder stärktes samt att en rekryteringsbas över tillgänglig expertis i landet skapades.

Palestina

Den humanitära situationen i Palestina är unik bland dagens humanitära kriser, i det att den fortsätter vara direkt kopplad till de negativa följderna av en ockupation sedan snart femtio års tid. Av en befolkning på 4,8 miljoner människor så har 2 miljoner behov av humanitärt stöd (*Humanitarian Needs Overview, Occupied Palestinian Territory 2017*, OCHA November 2016).

Situationen förstärks i samband med klimatrelaterade extrema väderhändelser, såsom vid skyfall, torka och kalla vinterstormar med kraftiga snöfall, som har blivit återkommande inslag under de senaste åren. De klimatrelaterade händelserna försvårar ytterligare den generella begränsningen av samhällsservice för den palestinska befolkningen och försvårar byggandet av den vardagliga resiliensen över tid. FN:s humanitära landsteam i Palestina såg behov av att förbereda sig för en markant försämring av de humanitära indikatorerna under 2015, och då främst för Gazaremsan.

Mot bakgrund av ovanstående vände sig OCHA och UNDP gemensamt till MSB med en förfrågan om stöd. Expertstödet gavs i form av en rådgivare inom katastrofberedskap till UNDP och placerades på OCHA:s landkontor i Jerusalem, under perioden augusti 2015–juli 2016. Syftet var att initiera och stödja utvecklingsprocesser med katastrofberedskap och resiliens som det gemensamma temat. Aktiviteterna genomfördes utifrån olika ingångsvinklar: nationellt, regionalt och det internationella humanitära samfundet, men där inbördes beröringsytor fanns eller stärktes.

Det förväntade resultatet var att civila katastrofberedskapsfrågor skulle interereras i en tydligare kontext som var relevant för Palestina. Nationellt bidrog rådgivaren framförallt med dialog och kunskapsdelning till ett nyetablerat nationellt sekretariat i Palestina för katastrofberedskap och resiliens – *Palestinian Disaster Risk Management Secretariat (PaIDRM)* – som hade etablerats i anslutning till den palestinske premiärministerns kansli. Med rådgivarstödet från MSB kunde sekretariatet bland annat föras samman med nationella, regionala och internationella nyckelaktörer inom katastrofberedskap, vilket ökade kunskapsdelningen och samverkan med nyckelaktörerna. En viktig del av rådgivarstödet avsattes till att stärka sekretariatets översyn av det palestinska civilförsvaret *Palestinian Civil Defence (PCD)*. Regionalt bidrog rådgivaren med bildande av expertarbetsgrupper inom ett OCHA-lett regionalt samarbetsprojekt mellan nationella myndigheter – *Jordan Israel Palestine Project, the Professional Dialogue (JIP)*, vars överordnade mål är att bidra till samordning och samverkan mellan Jordanien, Israel och Palestina inom katastrofberedskap i ett långsiktigt perspektiv. Inom det internationella perspektivet bidrog rådgivaren bland annat med rekommendationer till de humanitära klusteraktörerna för utveckling av katastrofberedskap. Rådgivaren stöttade erfarenhetsutbyten mellan palestinska och internationella aktörer inom katastrofberedskap samt bidrog med att införa katastrofriskhanteringsfrågor i de humanitära behovsplaneringarna för 2016.

Irak

MSB har sedan hösten 2014 lämnat stöd till den kurdiska regionala regeringen (KRG) i instiftandet av JCC, *Joint Crisis Coordination Centre*. JCC är den myndighet med mandat att vara KRG:s krissamordnande och -koordinerande aktör. Behoven av en samordnande aktör är mycket stora i regionen, som under de senaste åren tagit emot ett mycket stort antal flyktingar, både från andra delar av Irak och från Syrien, och där det råder en mycket svår humanitär situation. Under 2016–2017 pågår en insats med stöd till JCC, för att ytterligare bidra till dess

I korthet innebär insatsen att MSB använder den egna myndighetens kunskap, erfarenheter och personal, för att stödja och utveckla en "syster-myndighet" med liknande mandat och ansvar som MSB, i sin region.

utveckling och dess ökade kapacitet. Insatsen omfattar tre komponenter: (i) ett utbyte mellan JCC och MSB, där personal från JCC besökt MSB i Sverige för att på plats följa MSB:s funktion Tjänsteman i Beredskap (TiB) i arbetet; (ii) ett utbildningsprogram genomförs, där personal från MSB finns på plats på JCC under ett antal perioder om vardera 4-5 veckor, för utbildning och *on the job training* av JCC:s personal inom de områden som är MSB:s ansvar i Sverige, såsom exempelvis insamling och bearbetning av information, analys och riskbedömningar och koordinering mellan aktörer; samt (iii) en senior rådgivare som sekonderas till JCC för stöd inom organisationsutveckling och ledarskap avseende krishantering och krisberedskap.

I korthet innebär insatsen att MSB använder den egna myndighetens kunskap, erfarenheter och personal, för att stödja och utveckla en "syster-myndighet" med liknande mandat och ansvar som MSB, i sin region. Detta sker bilateralt, och med ordinarie MSB-personal som insatspersonal. Insatsen förväntas leda till att JCC utvecklar arbetssätt, rutiner och verktyg för att stärka och uppfylla sin roll och sitt mandat som regionens myndighet med ansvar för krishantering.

EU Instrument for Pre-accession Assistance – Floods

Inom ramen för EU:s IPA-samarbete (*Instrument for Pre-accession Assistance*) genomförs ett antal insatser med det övergripande målet att minska sårbarhet för katastrofer i mottagarländerna Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo, Makedonien, Montenegro, Serbien och Turkiet, samt att föra dessa länder närmare EU:s civilskyddsmekanism. IPA-insatserna ses som ett viktigt verktyg för kontakt mellan mottagarländerna, Europeiska kommissionen samt EU:s medlemsländer.

IPA Programme for Prevention, Preparedness and Response to Floods in the Western Balkans and Turkey (IPA FLOODS), syftar till att utveckla mottagarländernas kapacitet att hantera översvämningar genom att bygga upp kapacitet inom tre områden: räddning via båt, högkapacitetspumpning och översvänningsbarriärer. MSB ansvarar särskilt för utvecklingen av förmågan att hantera översvämningar med hjälp av barriärer. Myndigheten ingår i ett konsortium lett av Italiens *Department for Civil Protection (DPC)* tillsammans med civilskyddsmyndigheter från Tyskland, Slovenien och Kroatien samt en italiensk forskningsstiftelse. Nationell förmåga utvecklas inom de tre operativa områdena i samtliga mottagarländer. De nationella teamen kan sedan samverka i form av multinationella moduler med kapacitet som motsvarar moduler inom EU:s civilskyddsmekanism.

Under 2016 har arbetet fokuserat på att designa responsmodulerna och utveckla standardrutiner för dem. Man har också tagit fram rutiner för gränspassage och värdlandsstöd, genomfört utbildningar och övningar samt upphandlat utrustning för teamen. Vid utgången av 2016 har mottagarländerna en kapacitet för räddning med båt med anpassad materiel, rutiner för respons och personal som är utbildad och övad att genomföra insats. Delprojektet som avser översvänningsbarriärer fortsätter under 2017.

EU Instrument for Pre-accession Assistance – Disaster Risk Assessment and Mapping

I mitten av oktober 2016 meddelade EU-kommissionen att MSB vunnit anbudet för genomförande av ett kapacitetsutvecklande projekt till stöd för utveckling av system och förmåga vad gäller risk- och sårbarhetsanalys, riskkartering samt hantering av katastrofskadedata i sydöstra Europa, Balkan och Turkiet. Projektet påbörjades den 15 december 2016 och är en del av EU:s *Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)* och kommer att implementeras i mottagarländerna Albanien, Bosnien och Herzegovina, Makedonien, Kosovo, Montenegro, Serbien och Turkiet. De tematiska fokusområdena för projektet är *Disaster loss data*, *Risk assessment* och *Risk mapping*. Insatstiden är tre år från och med december 2016 och finansieras av *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO)* under Europeiska kommissionen. Övriga konsortiepartners är civilskyddsmyndigheterna i Italien (DPC), Slovenien (ACPDR) och Kroatien (DUZS) samt den italienska forskningsstiftelsen CIMA Foundation.

7. Tidig återuppbyggnad

MSB har under 2016 genomfört 7 insatser i 6 länder inom området tidig återuppbyggnad. MSB har under ett flertal år medvetet satsat på att etablera sig som en flexibel och pålitlig partner till FN inom tidig återuppbyggnad. MSB:s gedigna erfarenhet av att genomföra snabba insatser kombinerat med den tekniska expertis som finns inom myndigheten har bidragit till att MSB har komparativa fördelar inom insatsområdet och detta har resulterat i förfrågningar om stöd från framförallt UNDP efter flera av de större naturkatastrofer som inträffat under året. Insatserna har genomförts i form av sekonderingar till UNDP kopplat till jordbävningen i Ecuador och stormarna på Fiji och Haiti.

Fiji

Insatsen har bidragit till ökade förutsättningar för UNDP och lokala myndigheter på Fiji att planera, genomföra och samordna sin verksamhet vad gäller hantering av katastrofavfall som en del av återuppbyggnaden efter Winston.

Den 20 och 21 februari drog den tropiska cyklonen Winston in rakt över Fiji från väst till öst, åtföljd av kraftiga flodvågor och intensivt regn. Cyklonen bedöms ha varit en av de mest allvarliga någonsin i södra Stilla havet och orsakade en utbredd förödelse på ett flertal av Fijis öar där cirka 350 000 personer drabbades då deras bostäder jämnades med marken eller delvis förstördes, samt att stora mängder katastrofavfall uppstod.

I samband med återuppbyggnaden efter cyklonen upprättade UNDP på *Fiji Multi Country Office* (MCO) i samråd med *Fiji National Disaster Management Office* (NDMO) ett "Winston Recovery Project", inom vilket katastrofavfallshantering ingick. Då UNDP saknade tillräcklig egen expertis inom området kom MSB att stötta UNDP på Fiji med ett team avfallshanteringsexperter, vars arbete syftade till att utgöra ett stöd för Fijis regering att koordinera katastrof-avfallshanteringsarbetet, samt till att initiera konkreta projekt för bortforsling och återanvändning av katastrofavfall.

Insatsen har bidragit till ökade förutsättningar för UNDP och lokala myndigheter på Fiji att planera, genomföra och samordna sin verksamhet vad gäller hantering av katastrofavfall som en del av återuppbyggnaden efter Winston. Insatsen har även bidragit till att drabbad befolkning kunnat återuppta sin jordbruksaktivitet i samband med att stora volymer katastrofavfall avlägsnats, liksom till att byinvånare fått råd angående hur man på ett miljö- och hälsomässigt acceptabelt sätt kan hantera diverse typer av avfall i sitt närområde för återuppbyggnadsändamål. Till sin hjälp har berörda invånare haft tillgång till verktyg och maskiner som även är tänkta att kunna nyttjas i samband med återuppbyggnaden efter framtida cykloner och översvämningar.

Ecuador

Ecuador drabbades av en kraftig jordbävning den 16 april 2016. Jordbävningen, som uppmättes till 7.8 på Richterskalan, orsakade såväl förlust av människoliv som stora infrastrukturella skador och stora mängder av katastrofavfall i sex provinser, där staden Pedernales var en av de mest drabbade och deklarerades som katastrofzon.

MSB stöttade EU:s snabbinsatsteam (EUCP) med en *Structural Engineer and Damage Assessment Expert*. Experten bidrog till teamets möjligheter att genomföra effektiva, snabba och ändamålsenliga behovsbedömningar som stöd till effektiv planering

och prioritering hos ansvariga myndigheter, framför allt riktat mot bedömningar av byggnader och annan infrastruktur. Jordbävningen ledde även till omfattande skador på infrastruktur under mark, inte minst på avloppsnätet. MSB beslutade därför att stötta EUCP-teamet med 2 vatteningenjörer som bistod de ecuadorianska myndigheterna i att få en uppfattning av utbredningen av skadorna. Insatsen har bidragit till att Ecuadors nationella vatten och sanitetsmyndighet SENAGUA stärkt sina förutsättningar att planera och prioritera åtgärder av avloppssystemet i de av jordbävningen mest drabbade områdena, samt att insatsen underlättat för SENAGUA att koordinera responsen med andra humanitära aktörer verksamma inom vatten och sanitetssektorn.

Två veckor efter jordbävningen, bistod MSB UNDP med ett expertteam inom katastrofavfallshantering. Teamets uppdrag var att stärka upp det operativa arbetet med miljömässigt hållbar katastrofavfallshantering hos lokala myndigheter i drabbade områden, samt att bidra till att rivning av skadade byggnader skedde på ett säkert och effektivt sätt. Arbetet med rivningar och återvinning av rasmassor har till stor del utförts manuellt med hjälp av lokala *cash for work*-brigader vilket utöver att ha underlättat det tekniska arbetet, även inneburit ökad motivation hos berörda familjer att bidra till återuppbyggnaden av sin närmiljö. Jämställdhetsfrågan har beaktats genom att brigaderna utgjorts av lika delar män och kvinnor, där principen för ekonomisk ersättning har varit lika lön för lika ansvar. Särskild hänsyn har vidare tagits till de hushåll där en familjemedlem haft en funktionsnedsättning, då dessa prioriterats i samband med rivning och återuppbyggnad. Insatsen har sammantaget bidragit till en effektiviserad avfallshantering och återuppbyggnad av bostäder och samhällsviktig infrastruktur, liksom till att stärka UNDP i deras kapacitet att initiera en uppskalning av rivningsarbete och hantering av rasmassor på landsbygden.

Insatsen har sammantaget bidragit till en effektiviserad avfallshantering och återuppbyggnad av bostäder och samhällsviktig infrastruktur.

Lokala UNDP anställda inom ramen för *Cash for Work*-programmet arbetar med att ta hand om katastrofavfallet.
Foto: Thorsten Kallnischkies, MSB

Haiti

Haiti drabbades hårt av orkanen Matthew som drog in över landets sydvästra delar den 4 oktober 2016 och orsakade över 500 dödsfall. Värst åtgångna är regionerna Grand'Anse, Sud och Nippes, där kraftiga orkanvindar, ihållande regn och stigande havsnivåer ledde till översvämningar och skred med påföljande skador på bostäder, skolor, sjukvårdsinrättningar, vägar, elledningar, vatten och avloppssystem. Därtill har orkanen lett till översvämmade latriner samt till att stora mängder katastrofavfall blandats med befintliga avfallsansamlingar, vilket innebär en sanitär olägenhet liksom en påfrestning på den lokala miljön.

MSB fick i början av november en förfrågan från UNDP på Haiti om att stötta dem i deras förmåga att tillsammans med nationella partners driva och samordna den humanitära responsten gällande katastrofavfallshantering efter orkanen, och skickade därmed ett expertteam för att genomföra initiala behovs- och miljöbedömningar av avfallssituationen, för att bidra till en vidareutveckling av befintliga avfallsplaner och strategier för katastrofavfallshantering på både nationell och lokal nivå, samt för att initiera konkreta avfallshanteringsåtgärder i särskilt drabbade områden, bland annat vad gäller röjning, sortering och återanvändning av katastrofavfall med hjälp av *cash for work*. Insatsen pågår fram till maj 2017.

8. Nationella och ej biståndsfinansierade insatser

Under 2016 genomfördes 43 nationella insatser och 4 ej biståndsfinansierade insatser.

Sommaren 2016 blev regnfattig i delar av landet, vilket medförde en mängd skogsbränder. Den stora majoriteten av skogsbränderna hanterades helt på kommunal nivå, men MSB bistod med skogsbrandsresurser vid fem stora skogsbränder under 2016 då kommunernas egna resurser inte längre räckte till. En av de mest komplicerade skogsbränderna drabbade Gotland där MSB tog beslut att sända en skogsbrandsdepå till Gotland som en prepositionering strax innan beslutet kom från Gotland att begära stödet. Det kortade ner tiden från begäran till att resursen var på plats avsevärt. Sammantaget använde Gotland två skogsbrandsdepåer till den aktuella branden. Den torra sommaren innebar även vattenbrist i sydöstra Sverige, vilket föranledde en logistikstödsinsats i Kalmar län.

Sydvästra Sverige (Bjuv) drabbades dock av översvämningar i början av sommaren, vilket blev den enda översvänningsinsatsen under 2016.

Den mest frekventa insatstypen nationellt under 2016 var insatser mot farliga ämnen. Under 2016 genomfördes 29 CBRN-insatser varav 21 utgjordes av MSB:s förstärkningsresurser inom avancerad indikering, sju var keminsatser och en insats var en saneringsinsats. Vid flertalet av dessa insatser har MSB:s förstärkningsresurser identifierat okända ämnen i pulverbrev som ankommit till olika myndigheter eller postcentraler, vid ett tillfälle fanns det dessutom behov av att sanera personal efteråt. Vidare har kemresurserna omhändertagit kemikalier vid transportolyckor med farligt gods.

En tankbil med 48 kubikmeter bensin och diesel har vält på väg 331 i Timrå kommun, juni 2016. MSB:s kemresurser var snabbt på plats och kunde bidra till att olyckan inte fick några negativa miljökonsekvenser. Foto: Mikael Lundberg, Räddningstjänsten Høga kusten – Ådalen

Utöver skarpa insatser höjdes beredskapen mot eventuella attentat i Lund och Malmö vid Påvens besök den 31 oktober–1 november. Räddningstjänsten Syd förstärkte med förstärkningsresurserna inom avancerad indikering och sök och räddning där MSB:s utrustning användes medan Räddningstjänsten Syd stod för bemanningen då de i vanliga fall håller MSB:s beredskap för dessa resurser och därmed har utbildad personal inom områdena. MSB arrangerade beredskapen inom sanering till stöd för räddningstjänsten Syd under påvebesöket. Beredskapen höjdes men behövde aldrig användas skarpt vid det tillfället.

Stöd med boende, logistik, samverkan och ledning vid flyktingströmmar

På grund av en ökande oro i omvärlden, där kriget i Syrien var det mest påtagliga, ökade flyktingströmmarna kraftigt under hösten 2015, vilket kom att prägla den nationella insatsverksamheten även en bit in i 2016. Insatserna beskrevs utförligt i årsrapporten 2015, men sammanfattas kort nedan då de även påverkade början av 2016.

MSB fick 2015 uppdraget av regeringen att vara den myndighet som skulle ha en samordnande roll för boendefrågan kopplat till flyktingsituationen. I enlighet med lagarna som styr det svenska krishanteringssystemet tog inte MSB över ansvaret från andra myndigheter, utan bidrog till att myndigheter fick tillfälle att samordna sitt arbete i syfte att skapa en effektivare och mer enhetlig hantering av situationen. Utöver uppdraget att samordna, lämnade MSB stöd till Migrationsverket och kommuner direkt med boende, logistikstöd samt med samverkans- och ledningsinsatser. MSB lämnade stöd till Migrationsverket centralt och regionalt, länsstyrelsen i Skåne, Malmö stad och Trelleborgs kommun.

Boendestöd

MSB erbjöd boende med plats för ett femtiotal ensamkommande flyktingbarn vid myndighetens verksamhetsställe i Revinge. Denna insats var ett stöd till Malmö stad som har varit hårt ansträngda när det kommer till boendeplatser för barn.

MSB lämnade även stöd till Migrationsverket i form av ett tillfälligt tältboende på MSB:s verksamhetsställe i Revinge och ett boende vid MSB:s verksamhetsställe på Sandö. Boendet i Sandö var ett långtidsboende för upp till 200 personer avsett för familjer som sökt asyl i väntan på att deras ansökan ska behandlas.

Logistikstöd

MSB bistod Migrationsverket med logistikpersonal för ankomstprocessen för flyktingar i Region syd. Ett syfte med att upprätta en ankomstcentral var att möjliggöra för berörda aktörer att uppnå en ökad samverkan samt att begränsa antalet oregistrerade som anlände till Sverige. Insatsen bidrog till att Migrationsverket fick en ökad kapacitet att hantera ankommande flyktingar i framförallt Trelleborgs hamn.

MSB bistod Migrationsverket med tält som upprättades vid Migrationsverkets olika anläggningar i Malmö, Källered, Solna, Hägersten, Flen, Norrköping, Östersund, Lindesberg och Hedemora för att öka väntrumskapaciteten. Insatsen bidrog till att Migrationsverket fick en ökad kapacitet att erbjuda väntrumsplatser (tak över huvudet) på dessa anläggningar. Vidare resulterade insatsen i att de asylsökandes situation i registreringsprocessen förbättrades och att en ökad värdighet i mottagandet uppnåddes.

MSB bistod Migrationsverket i Region mitt med två logistikere som utgjorde ett mobilt arbetslag som kunde verka och arbeta i regionen med syfte att rekognoscera logistikbehov vid de olika lokalkontoren och boendena samt uppsättande av väntrumstält. Insatsen bidrog till att stärka Migrationsverkets kapacitet och effektivitet kopplade till logistiska processer och rutiner vid Migrationsverkets lokala kontor och boenden. I förlängningen bidrog insatsen till att Migrationsverket stärkte sin förmåga att genomföra mer samordnad och effektiv koordinering i regionen.

Samverkan och ledning

MSB har lämnat stöd inom samverkan och ledning till såväl Migrationsverkets huvudkontor som regionkontor. Till regionkontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö samt till huvudkontoret i Norrköping bestod stödet av personal med god erfarenhet av stabs- och ledningsarbete, som fungerade som både metodstöd och som deltog i själva stabsarbetet. Utöver det bidrog MSB:s utsända till att samordna det stöd som Försvarsmakten bidrog med till Migrationsverket. Utöver stödet inom stab och ledning lämnades även stöd inom ett antal olika områden exempelvis inom samordning av frivilligresurser, HR-frågor, boendefrågor och kommunikation.

Stödet inom stab- och ledning resulterade i en starkt förmåga hos Migrationsverket att bedriva verksamhet i en starkt pressad situation och bidrog också till att Försvarsmaktens stöd kunde fasa in på ett effektivt sätt. Stödet till samordning av frivilligresurser resulterade i ett mer effektivt utnyttjande av de resurser som ställdes till Migrationsverkets förfogande.

Grekland (ej biståndsfinansierade insatser)

På det grekiska fastlandet och övärlden finns det i nuläget över 43 000 flyktingar boende i 40 flyktingläger. Lägren består till största delen av tält för boende, vilket är påfrestande både när det gäller värme och kyla. Många läger saknar dessutom elektricitet, säkert dricksvatten och adekvata sanitetslösningar. Under sommaren är det höga temperaturer i lägren vilket leder till en ökad risk för vattenburna sjukdomar och under vintertid blir det kyligt i tälten och många fryser. Ett stort antal av flyktingarna är barn som är mer utsatta och känsliga för diarrésjukdomar och kyla. De grekiska myndigheternas möjligheter att sörja för flyktingarnas humanitära behov begränsas av landets ekonomiska kris som gjort att man arbetar med starkt begränsade resurser. EU och FN har bidragit med resurser men situationen är komplex då Grekland ju inte är ett biståndsland enligt gällande definitioner.

MSB har under året stöttat med expertis inom vatten, sanitet och hygien till UNHCR vilket har bidragit till att minimera risker för vattenburna sjukdomar och säkerställt att ett flertal läger har fått bättre tillgång på rent vatten vilket resulterat i en bättre hälsa bland flyktingarna. MSB har också stöttat med expertis inom ledning och administration av läger till UNHCR vilket har bidragit till resultatet att ett flertal läger har kunnat etablera mer stabila boendelösningar i form av prefabricerade byggnader istället för som tidigare tältlösningar.

MSB:s stöd har inneburit att det numera finns gemensamma lokaler och utrymmen för skolgång och sjukvård.

MSB:s insatspersonal bygger grunden för en av de lokaler som ska användas till sjukvårdsinrättning i Skaramangas, Grekland.
Foto: Ulrika Eden, MSB

MSB har levererat stöd i form av förbättrad infrastruktur till ett läger utanför Aten, där MSB:s stöd har inneburit att det numera finns gemensamma lokaler och utrymmen för skolgång och sjukvård. Detta har förbättrat möjligheterna för barn att kunna gå i skolan, och sjukvårdslokalerna har gett ökade förutsättningar för att flyktingarna kan få tillgång till sjukvård och därmed bibehålla en god hälsa. MSB har även levererat 150 stycken tält vilket har bidragit till att 750 flyktingar har fått tak över huvudet.

Vattenbrist i sydöstra Sverige

På grund av bland annat minskad nederbörd nådde grundvattennivåerna i sydöstra Sverige historiskt låga nivåer under sommaren 2016. Kommunerna och länsstyrelserna vidtog flertalet åtgärder för att minska belastningen på grundvattnet och förse invånarna med det nödvändiga vatten som behövdes för såväl personligt bruk samt i samhällsviktig verksamhet och för djurhållning inom jordbruket.

I juni månad bad länsstyrelsen i Kalmar län om stöd med planering av nödvattensförsörjningen i länet. MSB erbjöd stöd med en logistiker under sommaren som var behjälplig med logistikplaneringen för både nödvattensförsörjning till kommuninvånare och försörjning av vatten till djurbesättningar. Uppdraget innebar att stödja i att kartlägga de faktiska logistiska utmaningarna, vilken teknisk kompetens som behövdes för att lösa dem samt att bistå kommunerna med att identifiera och eventuellt bistå med en kravspecifikation för upphandling.

Insatsen resulterade i en generell kunskapshöjning hos mottagande aktör gällande logistikplanering samt att de erfarenheter som man fick i Kalmar län sedan spreds av länsstyrelsen till angränsande län i syfte att bättre hantera vattenbristen på fler ställen. Insatsen bidrog vidare till att Mörbylånga kommun planerade ett system med flexitankar för att förse de lantbruk där brunnarna sinade på vatten. En teoretisk mall upprättades för distribution av nödvatten till Mörbylångas kommuninvånare om vattenbristen skulle bli så svår att kommunens vattentäkt inte skulle räcka till och trycket i vattendistributionssystemet skulle bli så lågt att det slutade att fungera. Särskild planering gjordes för samhällsviktig verksamhet, som äldreboenden och skolor.

Utöver logistikinsatsen bidrog MSB även med stöd till samverkan samt med stöd till att göra geofysiska undersökningar med hjälp av helikopter i syfte att hitta nya grundvattenförekomster och säkra den framtida vattenförsörjningen. Stödet genomfördes i samarbete med SGU (Sveriges Geologiska Undersökning) som är ansvarig sektorsmyndighet.

9. Jämställdhet

MSB:s arbete för jämställdhet och mångfald i insatsverksamheten grundas bland annat på skrivelser i regleringsbrev som innefattar uppdraget för jämställdhetsintegrering i myndigheter och Sveriges nationella handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsråds-resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet 2016–2020. MSB utgår ifrån effektmålet att verksamheten ska vara jämställdhetsintegrerad 2018 och den nya handlingsplanen för 1325 ses som en viktig del i detta arbete. (För en sammanhållen rapportering utifrån den nya handlingsplanens åtgärder se bilaga 1.) Kopplat till insatsverksamhetens processer så har ett graderings-system sjuvärt i mars 2016. Graderingen avser tydliggöra om en insats har hög, medel eller låg påverkan på jämställdhet och utsatta gruppers situation. Möjlighet att anpassa insatsens verksamhet utifrån olika befolkningsgruppers eller användares behov (utifrån kön/ålder/andra faktorer) beaktas också i bedömningen. Syftet är bland annat att tydliggöra insatsspecifika resultat och bidra till en mer effektiv, aggregerad resultatuppföljning kopplat till jämställdhet och utsatta grupper. Insatsen graderas i insatshanteringssystemet och hemställan för finansiering tydliggör kopplingar till jämställdhet och utsatta grupper i problemanalys och resultatformuleringar. Även rapporteringen anpassas efter graderingen. Graderingens användning analyserades i oktober och rapporten noterade bland annat att resultat i hög grad tydliggörs för insatser som graderas som hög eller medel men att flera av de insatser som hade bedömts ha låg påverkan på jämställdhet och utsatta grupper kunde flyttas upp till medel.

Foto: Gunilla Fallqvist, MSB

Ökad jämställdhet i personalförsörjning till insatser

Under året har arbetet med att genomföra MSB:s handlingsplan för jämn könsfördelning vid bemanning av insatser fortsatt. Målsättningen är att minst 40 % av MSB:s utsända är kvinnor. Handlingsplanen innehåller åtgärder kopplade till kommunikation, rekrytering och personalförsörjning till insatser. Under 2016 har arbetet med att analysera varje funktionsområde utifrån ett jämställdhetsperspektiv och nyrekryteringsbehov påbörjats. Detta för att tydliggöra vilka profiler som bäst är lämpade att annonsera efter samt analys av lämpliga forum för spridning av annons såsom olika nätverk, sociala forum samt utskick till personer registrerade i resursbas. Arbetet har även inneburit att fler kompetenser hos kvinnor och män registrerade i resursbasen lyfts fram för att öka deras antagningsbarhet på insats. Vidare har det under året förts en aktiv dialog med samarbetspartners kring hur utbildning/övning kan ge bättre förutsättningar för kvinnor som saknar FN-erfarenhet att bli antagna på insatser.

Under 2016 kontrakterade MSB 26% kvinnor, vilket är samma nivå som 2015. Nivån för andelen kvinnor på insats ligger i samma nivå för hur många kvinnor det finns i resursbasen. En åtgärd för att öka andelen kvinnor på insats är således att öka andelen kvinnor i resursbasen vilket är ett arbete som intensifierats under 2016 och med gott resultat. Det totala antalet kontrakterade personer har dock sjunkit från 454 kontrakterade personer under 2015 till 207 personer 2016. Verksamheten 2015 präglades starkt av hanteringen av flyktingsituationen och siffrorna från 2016 är mer jämförbara med verksamhetsåren 2012 och 2008. Större personalkategorier på insats 2016 innefattade bland annat byggnation, sjukvård och informationshantering.

Under 2016 stärktes MSB:s resursbasen upp med 86 personer, av dessa utgjordes 44 % av kvinnor. Detta är den högsta siffran sedan MSB började mäta 2006 och den är betydligt högre än medelnivån på 33%. Nivån ligger också inom målbilden för jämställdhetsintegreringen där fördelningen 40/60 anses indikera en jämn könsbalans. De profiler som MSB framförallt har stärkt upp resursbasen med under 2016 återfinns mest inom förstärkningsresursen samverkan och ledning, genusrådgivare och katastrofriskreducering.

Kunskap om jämställdhet och 1325

Kunskapen hos insatspersonal är en viktig grund för att möjliggöra att ett jämställdhetsperspektiv genomsyrar insatsverksamheten. MSB strävar efter att all personal på insats är utbildad i jämställdhet, 1325 agendan relaterat till insatser och har kunskap om kvinnors och mäns behov och roller i konflikt- och postkonfliktsituationer. Till sitt stöd har insatspersonal verktyg såsom MSB:s handbok i jämställdhet och briefing inför utresa om jämställdhets- och mångfaldsaspekter (framförallt HBTQ och funktionsnedsättning) kopplat till geografisk kontext, arbetsuppgifter och partnerorganisationens målsättningar.

Även utbildningsverksamheten för insatser bildar en grund för detta arbete. Den obligatoriska introduktionsutbildningen för resursbasen innefattar en grundläggande utbildning i jämställdhet och mångfaldsaspekter i insatsverksamheten, resolution 1325 och 1820 och könsbaserat våld. Vad gäller övriga insatsrelaterade utbildningar så strävas alltid efter att integrera ett jämställdhetsperspektiv kopplat till ämnesområdet. Vid behovsinventering och analys av utbildningar och övningar ingår det som standard att identifiera behov för vissa målgrupper bland operativ personal som har behov att kompetensutveckla sig inom jämställdhet. Exempel på kurser som inkluderade anpassade moduler om jämställdhet och mångfald 2016 är: *Light Base Camp*, *Overview Course on Disaster Risk Reduction*, *Response and Resilience*.

10. Insatsstatistik och ekonomi

I detta avsnitt redovisas insatsstatistik för MSB:s insatser under 2016, inklusive den ekonomiska redovisning som efterfrågas specifikt för denna rapport i MSB:s regleringsbrev.

INSATSKATEGORI	2016	2015	2014
Humanitära insatser	86	126	129
Humanitär minhantering	3	2	5
Tidig återuppbyggnad	7	8	8
Civil konflikthantering	15	16	16
Stärkande av katastrofberedskap	15	20	18
Totalt bistånd	126	172	176
Nationella stödinsatser	43	53	36
Stödstyrkan	0	1	0
Insatser i icke biståndsland	4	0	0
Totalt icke bistånd	47	54	36
Summa samtliga insatser	173	226	212

Tabell 1. Antal insatser per insatskategori 2014–2016

MSB har under 2016 genomfört 173 insatser, varav 126 internationella biståndsinsatser och 47 insatser i Sverige och i icke biståndsländer. Huvudorsaken till minskningen av antalet internationella biståndsinsatser är att verksamheten i början av året prioriterade arbete med insatser i Sverige med anledning av den ansträngda situationen i flyktingmottagandet. Förutom att detta tog myndighetens projektledande resurser i anspråk så nedprioriterades också allt proaktivt arbete i början av året, vilket ledde till en period med lägre antal nya insatser. Under våren skedde en successiv återgång till normala verksamhetsprioriteringar, vilket resulterat i en omfattande volym på nystartade insatser under hösten. I jämförelsen med föregående år bör även nämnas att myndigheten aldrig haft så många insatser pågående under ett år som MSB hade under 2015.

FN-ORGAN	2016	2015	2014
UNICEF	28	37	37
WFP	24	28	28
OCHA	18	34	30
UNHCR	15	18	24
UNDP	10	13	11
UNMAS/UNOPS	3	1	2
IOM	3	-	-
Summa	101	131	132

Tabell 2. Antal insatser per samarbetspartner inom FN 2014–2016

MSB är så kallad standby partner till ett antal FN-organ, för att snabbt kunna bidra med stöd vid behov. Dessa partners är de vanligaste uppdragsgivarna i den internationella biståndsverksamheten, även om andra uppdragsgivare också förekommer.

I tabell 2 visas antal insatser per standby partner under de senaste tre åren. Antalet insatser till stöd för FN är lägre än föregående år, vilket förklaras i anslutning till tabell 1 ovan. Liksom föregående år är FN:s barnfond, UNICEF, den största mottagaren av stöd mätt som antalet insatser.

IOM finns för första gången med i denna tabell, efter att MSB och IOM ingått ett standby partner-avtal. MSB har under 2016 även genomfört en insats till stöd för UN Women, men mellan dessa organisationer finns ännu inget avtal.

INSATSLAND	ANTAL INSATSER
Centralafrikanska republiken	8
Irak	8
Somalia	6
Nigeria	6
Kenya	5
Etiopien	5
Fiji	5
Uganda	5
Ukraina	5
Övriga länder	73
Summa	126

Tabell 3. Antal biståndsinsatser per insatsland 2016

Under 2016 genomförde MSB totalt 126 biståndsinsatser i 56 länder. I tabell 3 redovisas de länder där MSB genomfört flest insatser. De länder där antalet insatser varit högst är Centralafrikanska republiken och Irak med vardera åtta insatser under året.

FINANSIÄR	2016	2015	2014
Sida	109,7	159,9	170,2
Regeringskansliet	36,4	37,8	35,5
FN	3,7	7,7	6,4
EU	0,7	5,3	6,0
DFID	-	0,6	0,5
Totalt	150,5	211,3	218,6

Tabell 4. MSB:s finansörer och intäkter för biståndsinsatser 2014–2016 (mkr)

MSB:s biståndsinsatser finansieras med externa medel, i enlighet med bestämmelserna i myndighetens instruktion. 2014 och 2015 var exceptionella år med flera stora nya humanitära krissituationer. Under 2016 har kriserna inte haft samma karaktär utan fokus har legat på långvariga kriser. Därmed har insatsvolymen mätt som mängd finansiering minskat, då nya kriser tenderar att medföra insatser med betydande ekonomisk omfattning under kort tid. Detta i kombination med att den internationella verksamheten var lägre prioriterad under inledningen av året förklarar det lägre kostnadsutfallet 2016 jämfört med de båda föregående åren.

Mot slutet av 2016 har MSB dock påbörjat flera ekonomiskt omfattande insatser, exempelvis boende- och kontorsbyggnationer i Nigeria och Centralafrikanska republiken, varför utfallet åter kan förväntas bli högre under 2017 jämfört med 2016.

MSB:s insatser i Grekland (5,6 mnkr) ingår inte i tabell 4, då dessa medel inte kommer från biståndsfinansiering.

INSATS	BELOPP (MNKR)
EULEX Kosovo	6,9
EUPOL Afghanistan	5,8
TIPH Västbanken	5,0
EUMM Georgien	3,3
EUAM Ukraina	2,3
EU:s högkvarter	2,1
OSCE Ukraina	2,0
EUCAP Sahel Niger	1,7
EUBAM Libyen	1,7
OSSE:s högkvarter	1,3
EUCAP Nestor Afrikas horn	1,1
EUCAP Sahel Mali	0,9
EUPOL COPPS Palestina	0,2
Fredsfrämjande insats inom FN	0,1
Förvaltningskostnader insatsverksamhet	0,9
Insatsnära verksamhet	1,1
Summa	36,4

Tabell 5. Kostnader för insatsverksamhet inom civil konflikthantering 2016 (mnkr)

Kostnaderna för MSB:s arbete inom civil konflikthantering har under året fördelat sig enligt siffrorna i tabell 5. De totala kostnaderna uppgår till 36,4 mnkr, vilket kan jämföras med 37,8 mnkr för 2015.

Verksamheten handlar huvudsakligen om genomförande av insatser inom EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). Insatserna i Kosovo och Afghanistan är de personellt och ekonomiskt mest omfattande insatserna bland dessa insatser.

Insatsfinansieringen till området civil konflikthantering styrs av ett särskilt regleringsbrev och särredovisas därför ovan.

ORGANISATION	2016	2015	2014
WFP	23,3	37,2	25,4
OCHA	21,0	28,1	23,1
IOM	20,2	-	-
UNICEF	14,0	22,9	19,0
WHO	8,7	33,0	37,6
UNHCR	6,8	12,6	25,2
UNDP	5,6	9,3	8,7
EUCP	1,8	-	-
Röda korset	1,7	-	1,5
UNMAS	1,7	-0,4	3,0
UN Women	1,5	-	-
UNOPS	1,3	-	-
Nationella myndigheter	1,3	9,9	18,1
GOAL	0,3	2,3	-
UNISDR	-	0,6	1,2
UNRWA	-	-	1,6
UN-Habitat	-	1,4	2,0
Övrigt	0,5	-	3,8
Summa	109,7	156,8	170,2

Tabell 6. Kostnader per organisation finansierat av Sida 2014–2016 (mnr)

Sida är den enskilt största finansiären av MSB:s biståndsinsatser. Denna finansiering går i huvudsak till stöd till olika FN-organ. Tabell 6 visar till vilka organisationer som MSB:s Sida-finansierade stöd gått, i form av kostnader för genomförda insatser.

WFP var under 2016, liksom föregående år, den största mottagaren av insatser från MSB mätt i kostnadsutfall. Den största förändringen i övrigt är att IOM är en av de största mottagarna under det senaste året, vilket huvudsakligen förklaras av de stora boende- och kontorsbyggnationer som påbörjats i Nigeria i slutet av 2016.

LAND	BELOPP (MNKR)	LAND	BELOPP (MNKR)
Afghanistan	5,7	Malawi	0,8
Albanien	0,4	Mali	0,9
Algeriet	1,7	Moçambique	1,7
Bangladesh	0,2	Nepal	0,3
Centralafrikanska republiken	9,7	Niger	1,7
Ecuador	1,7	Nigeria	21,5
Etiopien	6,9	Pakistan	0,1
Fiji	2,0	Palestina	5,9
Filippinerna	1,1	Serbien	1,0
Georgien	3,3	Sierra Leone	0,8
Grekland	5,6	Somalia	4,6
Haiti	2,4	Sudan	3,7
Irak	4,6	Swaziland	0,7
Jemen	2,6	Sydsudan	5,3
Jordanien	1,0	Tchad	1,5
Kamerun	8,2	Turkiet	1,5
Kenya	3,4	Uganda	3,8
Kosovo	6,9	Ukraina	5,6
Libanon	1,8	Zimbabwe	0,6
Liberia	8,2	Övrigt och ej landbundet stöd	14,4
Libyen	2,2		
Summa			156,0

Tabell 7. Kostnader per insatsland 2016 (mnkr)

Tabell 7 visar kostnader under 2016 för externfinansierad insatsverksamhet uppdelad per land som stödet avsett (länder i bokstavsordning). Siffrorna inkluderar även anslagsfinansiering för insatser inom området civil konflikthantering (även separat redovisade i tabell 5 ovan).

Största insatsländer under 2016 mätt som kostnader för insatser är Nigeria och Centralafrikanska republiken. Orsaken är att MSB i båda dessa länder påbörjat insatser med omfattande boende- och kontorslösningar.

Orsaken till att totalsummorna för finansiering skiljer sig åt mellan tabell 4 och tabell 7 för 2016 är att tabell 4 redovisar all biståndsfinansiering, medan tabell 7 också innefattar MSB:s kostnadsutfall avseende stöd till Grekland, som ej omfattas av biståndsfinansiering.

VERKSAMHET	BELOPP (MNKR)
Avdelningsledning	4,4
Insatser	23,2
Operativ personal	26,0
Logistik och materiel	30,5
Omvärldsanalys	12,0
Overhead	15,5
Summa	111,7

Tabell 8. *Nyttjande av biståndsmedel för finansiering av beredskap och indirekta kostnader för biståndsinsatser 2016 (mnkr)*

I enlighet med särskilt villkor i MSB:s regleringsbrev kan myndigheten nyttja maximalt 115 mnkr under 2016 av medel som avräknas från biståndsramen för finansiering av beredskap och indirekta kostnader för biståndsinsatser. Nyttjandet av dessa medel redovisas i denna rapport, i enlighet med aktuellt återrapporteringskrav (se avsnitt 1 ovan).

Nyttjandet av dessa medel framgår av tabell 8.

Under verksamheten Avdelningsledning finansieras delar av kostnaderna för anställda vid ledningen för MSB:s avdelning för samordning och insats (från och med 1 januari 2017 benämnd operativa avdelningen). En betydande del av denna personals arbete är relaterat till insatsverksamheten, vilket gör att kostnaderna faller in under beredskap och indirekta kostnader för insatsverksamheten.

Området Insatser avser huvudsakligen personalkostnader vid MSB:s enhet för insatser. Stora delar av enhetens verksamhet finansieras via externa medel, nämligen allt arbete som är att betrakta som direkt insatsverksamhet kopplat till enskilda insatser. Väsentliga delar av verksamheten är dock att betrakta som beredskap och indirekt insatsverksamhet. Här finansieras exempelvis enhetsledning samt de verksamhetsansvariga som leder och fördelar arbetet i enhetens arbetslag för internationella insatser. Dessa ansvarar även för strategisk utveckling tillsammans med MSB:s partners, bedömning av inkommande insatsförfrågningar, övergripande ansvar för att säkra insatsfinansiering i enlighet med ställda krav i MSB:s instruktion, med mera. Vidare finansieras här tjänster för utvecklingsarbete relaterat till MSB:s operativa leveranser samt arbete som bedrivs för att stärka kvaliteten i insatser inom ett antal tvärgående områden såsom jämställdhet, miljö och utveckling av resultatstyrning. Även proaktivt arbete tillsammans med MSB:s partners finansieras här, vilket t ex kan handla om att tillsammans med FN-organisationer besöka utsatta områden för att på plats skaffa en bättre bild över på vilket sätt MSB:s kompetens skulle kunna komma till användning i form av insatser.

Operativ personal omfattar personalkostnader vid MSB:s enhet för operativ personal. Denna enhet ansvarar för att rekrytera personal till MSB:s resursbas (tidigare benämnd personalpoolen) för insatsverksamheten, liksom att vid insatsförfrågningar rekrytera personal från resursbasen till de specifika insatserna. Här finns också kostnader för utbildnings- och övningsverksamhet för den operativa personalen, liksom kostnader för det fysiska och psykosociala hälsostöd som ges till personal på insats av anställda vid enheten.

Området Logistik och materiel omfattar personal-, materiel- och lokalkostnader vid MSB:s enhet för logistik och stödresurser. Verksamheten inbegriper bland annat anskaffning, hantering och underhåll av den omfattande materiel som krävs för att beredskapen för insatsverksamheten ska upprätthållas. Beredskap finns för insatser inom ett stort antal operativa leveranser, vilket också gör att materiel- och logistikberedskapen är betydande. Enhetens personal ansvarar även för de materieltransporter som behöver finnas tillgängliga för att verksamheten ska fungera.

Omvärldsanalys handlar om delfinansiering av huvudsakligen personalkostnader vid MSB:s enhet för omvärld och beredskap. Enheten håller löpande bevakning på omvärldsfaktorer av betydelse för insatsverksamheten och upprätthåller funktionen tjänsteman i beredskap, som bland annat har till uppgift att upptäcka, verifiera och larma vid händelser av betydelse. Vidare utförs fördjupade analyser av omvärldsutvecklingen. Av särskild betydelse för insatsverksamheten är de säkerhetsanalyser som utförs och som är en förutsättning för MSB:s beslutsfattande inför beslut om insatser, då insatserna ofta sker i säkerhetsmässigt utmanande miljöer. Inom området finns också kostnader för MSB:s beredskapsfunktioner, som finns tillgängliga dygnet runt för att vid akuta förfrågningar kunna påbörja nya insatser vid särskilda händelser, alternativt hantera akuta situationer i redan pågående insatsverksamhet. Vidare delfinansieras kostnader för den teknik som behövs för att upprätthålla ovanstående funktioner.

Overheadposten bidrar med kostnadstäckning för myndighetsgemensamma funktioner såsom lokaler, teknik, ekonomi, myndighetsledning, med mera.

Bilaga 1

Sammanhållen rapportering för Sveriges nationella handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet 2016–2020

ÅTGÄRD FRÅN HANDLINGSPLAN

RELATERAD VERKSAMHET OCH RESULTAT 2016, MSB

2. Konfliktförebyggande – inkludera kvinnor och män för att motverka strukturella grundorsaker till konflikt och våld

Ej obligatoriskt för MSB enligt handlingsplanen men relevant i vissa insatser: Stödja program för ekonomisk återhämtning som stärker kvinnors ekonomiska egenmakt i konflikt- och post-konfliktländer.

MSB:s insatser som involverar lokalanställningar, lokala inköp eller utveckling av kvinnors försörjningsförmåga anses kunna bidra till kvinnors ekonomiska egenmakt. Dessa satsningar bör också genomföras med konfliktmedvetenhet för att verka konfliktförebyggande. Exempel från 2016 omfattar:

- ▶ En insats med UN Women i Kamerun med Women Cohesion Spaces, ett område för integration och säkerhet för kvinnor och flickor som är överlevare av könsbaserat våld. Women Cohesion Spaces ska bidra med att erbjuda ett utrymme för psykosocialt, socialt och ekonomiskt stöd till de tiotusentals kvinnliga flyktingar som har flytt till Kamerun från Centralafrikanska Republiken (CAR) och Nigeria samt för kvinnor i omkringliggande värdssamhällen. (läs mer under sektion 3 nedan).
- ▶ I Sydsudan anställdes både kvinnor och män för markarbete och i den nyligen initierade baslägerinsatsen i Nigeria arbetade MSB för att anställa både kvinnor och män som chaufförer men på grund av motstånd anställdes i slutändan bara män (både kristna och muslimer).

Kvinnors ekonomiska återhämtning och egenmakt är även relevant i MSB:s arbete inom katastrofavgallshandling – och mer specifikt "cash for work" program, för att exempelvis röja rasmassor efter katastrofer och konflikter. I slutet av 2016 inleddes stöd till Haiti efter orkanen Matthew men övriga exempel inom "cash for work" program är från katastrofkontexter. MSB ser dock jämställd och konfliktmedveten rekrytering som en del i konfliktförebyggande arbete:

- ▶ Två veckor efter jordbävningen i Ecuador, bistod MSB UNDP med ett expertteam inom katastrofavgallshandling. Insatsen har bidragit till en effektiviserad avgallshandling samt till återuppbyggnad av bostäder och samhällsviktig infrastruktur. Arbetet med manuella rivningar och återvinning av rasmassor har till stor del utförts med hjälp av lokala "Cash for Work" brigader vilket utöver att ha underlättat det tekniska arbetet, även inneburit stärkt motivation hos berörda familjer i att bidra till återuppbyggnaden av sin närmiljö. Jämställdhet har beaktats genom att brigaderna utgjorts av lika delar män och kvinnor, där principen för ekonomisk ersättning har varit lika lön för lika ansvar. Särskild hänsyn har vidare tagits till de hushåll där en familjemedlem haft en funktionsnedsättning, då dessa prioriterats i samband med rivning och återuppbyggnad.
- ▶ I samband med återuppbyggnaden på Fiji efter den tropiska cyklonen Winston bistod MSB UNDP på Fiji med ett team katastrofavgallshandlingsexperten som bland annat främjade ett ökat fokus på att planera återuppbyggnadsaktiviteter inom verksamheter som traditionellt domineras av kvinnor i kontexten, t ex vad gäller trädgårdsodling och vävning.

ÅTGÄRD FRÅN HANDLINGSPLAN

RELATERAD VERKSAMHET OCH RESULTAT 2016, MSB

Bidra till ökat deltagande av pojkar och män i konfliktförebyggande arbete och arbete för jämställdhet, samt i motverkande av könsrelaterat inklusive konfliktrelaterat sexuellt våld.

- ▶ När MSB utbildar i jämställdhet och konflikt/könsbaserat våld i humanitära insatser och katastrofriskreducering så ingår dels män i målgruppen och information innefattar budskap om män som förändringsaktörer för att bidra till jämställdhet och förebygga könsbaserat våld (2016: intern introduktionsutbildning för insatspersonal, insatsspecifika genusbriefings för insatspersonal, Projekt med Sudanesiska röda halvmånen i Sudan, Genusrådgivare till OCHA i Centralafrikanska republiken för olika humanitära aktörer)
- ▶ I Kamerun genomför MSB 2016–2017 byggnation av Women Cohesion Spaces med UN Women, ett område för integration och säkerhet för kvinnor och flickor som är överlevare av könsbaserat våld. Women Cohesion Spaces ska bidra med att erbjuda ett utrymme för psykosocialt, socialt och ekonomiskt stöd till de tiotusentals kvinnliga flyktingar som har flytt till Kamerun från Centralafrikanska Republiken (CAR) och Nigeria samt för kvinnor i omkringliggande vårdssamhällen. MSB konsulterade både män och kvinnor inom flyktinglägren för att diskutera upplägg och verksamhet, för att ta del av deras tankar och öka stöd för projektet. MSB bistår också med expertis inom könsbaserat våld. Inom insatsen etableras kommittéer/råd som består av flyktingar och dessa kommer att inkludera framförallt kvinnor men även män. Även lokala ledare som representerar flyktingarna (local chiefs) ska inkluderas för att projektet ska få acceptans av samhället. Deltagande metod och fora behöver dock anpassas för att säkerställa exempelvis våldsutsatta kvinnors deltagande. Genom att involvera lokala samhället, religiösa ledare och mottagande befolkning i processen skapas ägandeskap för projektet. Vissa av byggnaderna som ingår i projektet Women Cohesion Spaces ska också kunna nyttjas av män vissa tider. Information om tidiga/tvångsäktenskap som en del av det könsbaserade våldet innefattar män på olika nivåer/i olika roller i samhället. (Läs mer under sektion 3 nedan.)

ÅTGÄRD FRÅN HANDLINGSPLAN

RELATERAD VERKSAMHET OCH RESULTAT 2016, MSB

3. Stärkt skydd av kvinnor och flickor från alla typer av våld i samband med och efter väpnad konflikt

Denna verksamhet bedöms också bidra till *Call to Action on Protection from Gender-based violence in emergencies* som Sverige är ordförande i 2016 (framförallt resultatområden 1, 3 och 5)¹

Bidra till att kvinnor som påverkas av konflikt har möjlighet att påverka utformning, genomförande och utvärdering av humanitära insatser. Efterfråga att humanitära samarbetspartners integrerar ett genusperspektiv i sin verksamhet och att förebyggande av könsrelaterat våld integreras.

Ej obligatoriskt för MSB enligt handlingsplanen men relevant i vissa insatser: Stärka kvinnors och flickors fysiska integritet och motverka alla former av våld, tvång och kränkningar av kvinnors och flickors kroppar och integritet, samt stärka möjligheterna till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter före, under och efter konflikt.

- ▶ MSB stödjer OCHA i Centralafrikanska republiken med en genusrådgivare som arbetar med att stärka OCHA:s och andra humanitära aktörers förmåga att följa upp och stötta jämställdhetsintegrering för projekt. I arbetet ingår att förespråka metoder för kvinnors deltagande, såsom miniminivå på andel kvinnor för humanitära kluster och dialog med lokalsamhället (community dialogue). Genusrådgivaren har bland annat utbildat 468 personer (45 % kvinnor och 55 % män) inom civilsamhället, medlemmar i humanitära kluster, chefer för flyktingläger, grupper som arbetar med skydd och kristna och muslimska kvinnorrättsgrupper i jämställdhet, könsbaserat våld i humanitär respons och kopplingar till konflikt.
- ▶ I MSB:s insats med UN Women i Kamerun skapas Women Cohesion Spaces, ett område för integration och säkerhet för kvinnor och flickor som är överlevare av könsbaserat våld. Women Cohesion Spaces ska bidra med att erbjuda ett utrymme för psykosocialt, socialt och ekonomiskt stöd till de tiotusentals kvinnliga flyktingar som har flytt till Kamerun från Centralafrikanska Republiken (CAR) och Nigeria samt för kvinnor i omkringliggande vårdssamhällen i Kamerun. I insatsen deltar kvinnor bland målgruppen i planering och utformning av konceptet. MSB stödjer UN Women med teknisk kunnsig personal inom konstruktion och könsbaserat våld för att konstruera tre stycken Women Cohesion Spaces i tre olika flyktingläger (Minawao, Ngam och Timangolo), med målet att utöka kvinnors makt och kapacitet samt att främja jämställdhet. Varje Women Cohesion Space ska innehålla byggnader för enskild och gemensam rådgivning, ett säkert område för kvinnor som är i en särskild utsatt situation, mötesplats för aktiviteter och utbildning. Vidare ska även ett barnvänligt område med möjlighet till barnpassning finnas för att möjliggöra utbildning, terapi och träning för mammorna. En stor del av arbetet som görs på plats inom dessa områden fokuserar på att erbjuda möjliggöra framtida självförsörjning och påverkansarbete för att informera om bland annat könsbaserat våld och öka medvetenheten kring barnaktenskap. Insatsen har planerats och initierats under 2016 men byggnationerna kommer att avslutas under 2017. Byggnationerna beaktar IASC GBV guidelinerna. Insatsen säkerställer ett aktivt deltagande av drabbad befolkning: bland annat en större datainsamling där MSB:s genusrådgivare, tillsammans med personal från UN Women, genomför fokusgruppsdiskussioner med kvinnor och män bland målgruppen. Dessa fokusgrupper syftar till att etablera en korrekt behovsbedömning samt situationsanalys som ska bidra till att säkerställa att Women Cohesion Spaces möter rätt behov.
- ▶ En MSB specialist inom könsbaserat våld avslutade under 2016 en insats för Unicef i nordöstra Nigeria för att öka Unicef:s kapacitet att bemöta och förebygga sexuellt våld mot kvinnor och flickor till följd av Boko Harams krigföring. Insatsen har genom tekniskt stöd bland annat bidragit till att Unicef och implementerande partners har fått en större kunskapsbas för planering, implementering och utvärdering av GBV insatser. Experten bidrog till en studie om kvinnor och flickor som associerats med Boko Haram och barn som fötts till följd av sexuellt våld. Studien klargjorde hur lokalsamhällen uppfattade dessa överlevare och hur det påverkade deras tillgång till service och möjlighet till återintegrering. Experten bedrev kapacitetsutvecklande verksamhet för Unicef och implementerande partners utifrån studiens policy- och programrekommendationer och inledde ett pilotprojekt för att bemöta stigma och uppmuntra återintegrering av internt fördrivna. Under insatsen främjades även användandet av köns- och åldersindelad data och jämn könsfördelning säkrades för deltagare, facilitatorer och volontärer. Kvinnor och kvinnoorganisationer deltog i samtliga workshops och möten med maktthavare på olika nivåer.
- ▶ En genusrådgivare slutförde en insats till WFP genom att stödja deras nyetablerade landkontor i Libanon. Den sekunderade utvecklade WFP:s personals kapacitet att arbeta med genusintegrering i humanitära program genom att bland annat utbilda Gender Focal Points för WFP i nämnda policy och hur IASC gender marker kan beaktas i matsäkerhetsprogram. MSB:s personal genomförde även intervjuer och fokusgruppsdiskussioner med kvinnor och män bland syriska och libanesiska mottagare för att identifiera maktstruktur och effekter av e-kort (som kan bytas mot mat i utvalda butiker) och tog fram rekommendationer kring detta förfarande. WFP har till följd av detta fått en ökad förståelse för genusaspekter och skyddsbehov hos olika grupper och en ökad möjlighet att leverera ett anpassat stöd för sårbara grupper vid humanitär assistans.

ÅTGÄRD FRÅN HANDLINGSPLAN

RELATERAD VERKSAMHET OCH RESULTAT 2016, MSB

- ▶ MSB:s insats i Sinoe County, som slutfördes 2016, har stärkt sjukvårdens kapacitet att hantera ebola med ett genusperspektiv. En genusanalys gav konkreta råd och bidrog till val av resultatområden. Rent praktiskt har insatsen bland annat resulterat i skyddsutrustning för förlossningar samt byggnation av triage, toaletter och tvättutrymmen som delats upp efter kön och inrättats vid väl upplysta områden för att främja säkerhet. Innan MSB:s närvaro genomfördes flertalet förlossningar i ljuset av ficklampor. Elförsörjningen är nu förbättrad för att säkerställa att verksamhet kan bedrivas dygnet runt och skynken och gardiner har installerats både ur hygiensynpunkt och för att skydda kvinnornas integritet under behandling och vid förlossning. I samband med en återkoppling från sjukhusen i Sinoe County framgick att fler kvinnor än tidigare föder barn i de nybyggda förlossningsrummen än i hemmet, jämfört med innan MSB:s insats. Detta tyder på att insatsen skapat förutsättningar för att kvinnors reproduktiva rättigheter tillgodoses i den drabbade regionen.
- ▶ IASC GBV guidelines framhålls i inriktningen för flera av MSB:s så kallade operativa leveranser där utvecklingsarbete bedrivs kopplat till olika insatstyper (ex: Shelter, WASH, Basecamp, jämställdhet och könsbaserat våld).

4. Stärkt genusperspektiv och expertis i arbetet för fred och säkerhet

Säkerställa att agendan om kvinnor, fred och säkerhet och genusperspektiv integreras i styrdokument, regleringsbrev, strategier, verksamhetsplanering, genomförande, uppföljning och rapportering av verksamheten inom fred och säkerhet

- ▶ Referenser till den nya handlingsplanen för 1325 finns i MSB:s styrprocess och verksamhetsplanering för 2017.
- ▶ I 2016–2017 års verksamhetsplan behandlas fortsatt kvarvarande åtgärder utifrån den särskilda satsning inom området jämställdhetsintegrering som gjordes under 2014–2015 då en rad studier genomfördes och ledde till att en handlingsplan med åtgärder fastställdes av ledningsgruppen under 2015.
- ▶ MSB ska ta fram en strategi och handlingsplan för jämställdhet inom den operativa verksamheten på avdelningen 2017 (inkl. hur MSB:s mandat är länkat till 1325-agendan/den nationella handlingsplanen).
- ▶ Inom insatsverksamheten har graderingen som tydliggör huruvida en insats har stor, medel eller låg påverkan på jämställdhet och utsatta gruppers situation integrerats i mallar och system: före, under och efter en insats. Exempelvis är detta med i mallen för insatsuppföljningar (två gånger per år).
- ▶ Referenser till jämställdhet och könsbaserat våld finns även inkluderat i inriktningen för flera operativa leveranser. En ny operativ leverans har även skapats för riktade insatser inom jämställdhet och könsbaserat våld.
- ▶ Avdelningen för samordning och insats har fortsatt använda och vidareutvecklat ett system för Gender Focal Points.

ÅTGÄRD FRÅN HANDLINGSPLAN

RELATERAD VERKSAMHET OCH RESULTAT 2016, MSB

Myndigheter som verkar inom ramen för Totalförsvaret ska i sin nationella och internationella verksamhet, såsom övningar, samverkan och samordning beakta ett genusperspektiv samt agera i enlighet med kvinnor, fred och säkerhetsagendan.

- ▶ Under rådet för myndighetssamverkan vid internationell fredsfrämjande verksamhet har MSB deltagit i den myndighetsgemensamma styrgruppen Genderforce. Genderforce består av handläggare för resolution 1325 vid Försvarsmakten, Folke Bernadotteakademien, Polisen och Kvinna till Kvinna och syftar till att genomföra 1325 agendan inom ramen för organisationernas verksamhet. Inom Genderforce-samarbetet genomfördes i september ett seminarium om Sveriges nya nationella handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet, där bland annat chefer och personer med strategisk påverkan på de olika organisationerna informerades och delade goda erfarenheter från tidigare arbete.
- ▶ MSB har under året även samverkat med organisationer i olika fora vid sammanställningen av indikatorrapporten för 1325 för 2015 (ledd av FBA) och framtagandet av den nya handlingsplanen för resolution 1325 (ledd av UD). MSB har under året samverkat med myndigheter som är involverade i kapacitetsutveckling och bistånd inom det så kallade nätverket för lärande. Inom detta nätverk genomförde MSB, Naturvårdsverket och Arbetsförmedlingen en workshop om jämställdhetsintegrering i nära samarbete med Sida där 13 myndigheter deltog.
- ▶ FOI genomför på MSB:s uppdrag en genusanalys av MSB:s nationella samordningsuppdrag under slutet av 2016 och 2017. Del 1 är en genusanalys av MSB:s samverkanskonferenser och rekommendationer om hur MSB kan integrera ett genusperspektiv i dessa. Under 2017 implementeras även del 2 som innefattar hela det nationella samordningsuppdraget och hur detta genomförs av MSB. FOI gör då en genusanalys av övriga samordningsåtgärder och vilka ämnen som avhandlas i den nationella krishanteringen. Detta ska utmynna i rekommendationer om hur MSB ska implementera ett genusperspektiv i hela Samordningsuppdraget (§7 i MSB:s instruktion).
- ▶ MSB var med och planerade, genomförde och utvärderade den humanitära TRIPLEX övningen och bemannade FN:s team för behovsbedömning och koordinering (UNDAC) med två medlemmar. I övningen ingick klustret för skydd, som innefattar riktat arbete med könsbaserat våld. Huvudorganisationer som övade samordning innefattade UNHCR, IOM och IFRC.

Identifiera hinder och förutsättningar för kvinnors och mäns lika deltagande och vidta åtgärder för att uppnå en jämnare könsfördelning på beslutsfattande och ledarskapspositioner inom fred och säkerhet, samt bedriva en aktiv organisations- och personalpolitik som skapar icke-diskriminerande organisationsstrukturer.

- ▶ Inom MSB pågår ett kontinuerligt och medvetet arbete för att uppnå lika förutsättningar för kvinnor och män. MSB är mycket nära målet med lika många kvinnor som män i chefspositioner, 28 kvinnor och 33 män är chefer och MSB:s högsta ledningsgrupp består av 4 kvinnor och 4 män. Att jämföra med att det i MSB arbetar 457 kvinnor och 479 män (9 dec 2016).
- ▶ Inom GSFP missioner (både de nykontrakterade och de som blivit förlängda, totalt 38 personer) innehar 37 % en högre tjänst 2016, av dessa är 21 % kvinnor. MSB arbetar aktivt genom handlingsplanen för att öka andelen kvinnor på insatser och i synnerhet på högre positioner.
- ▶ MSB har ett aktivt arbete mot diskriminering och för jämställdhet. Under tidigare delen av 2016 genomfördes en undersökning avseende hur medarbetare och chefer uppfattade jämställdhet och likabehandling inom MSB. Resultat visar att MSB är framgångsrikt inom området men det finns åtgärder att arbeta vidare med som kommer att vara fokus 2017 (t ex att kvinnor i ökad grad upplever att de inte kommer till tals på lika villkor under möten och att ålder är en faktor där medarbetare upplever exkludering, oavsett kön).
- ▶ Under senare delen av 2015 och inledningsvis 2016 förde MSB könsindelad statistik för personal på rekognoseringsresor (ambition minst: 40/60 % kvinnor och män). Statistiken från kvartal 2 2016 visar att på totalt 35 personinsatser sedan oktober 2015 året så har 16 gjorts av kvinnor (46 %) och 19 av män (54 %).

ÅTGÄRD FRÅN HANDLINGSPLAN

RELATERAD VERKSAMHET OCH RESULTAT 2016, MSB

Säkerställa kompetensutveckling för chefer och medarbetare om agendan för kvinnor, fred och säkerhet och vad ett genusperspektiv innebär i arbetet för fred och säkerhet. Utbildning av chefer sker bland annat genom Gender Coach-programmet.

- ▶ Sedan 2013 har MSB arbetat med jämställdhetsintegrering. Mot bakgrund av detta har särskilda utbildningsåtgärder genomförts vid ett flertal tillfällen där målgruppen varit chefer. Dessa utbildningar innehåller kunskapsdelar om genus och ojämställda strukturer, som får effekter för chefers arbete både kopplat till verksamhet och arbetsmiljö.
- ▶ Det är obligatoriskt för medarbetare och chefer inom MSB att gå e-Learning utbildningen "Genus i arbetslivet". Utöver det ska samtliga chefer gå utbildning "Arbetsgivarrollen", där en del är jämställdhet och jämställdhetsintegrering.
- ▶ Utbildning inom totalförsvaret har genomförts på bredden inom MSB. Dels har chefer och nyckelpersoner gått utbildning via FHS och dels har MSB organiserat en egen endagsutbildning inom totalförsvaret. Dessa utbildningar har bidragit till förståelse om att det krävs ett aktivt arbete för jämn könsfördelning inom fred och säkerhet.
- ▶ MSB deltog inte i Gendercoach programmet under 2016 men ser över deltagande i framtiden och för nära dialog med organisationer inom Genderforce-samarbetet.

Verka för att nå en jämnare könsfördelning och i de fall det är tillämpligt öka andelen kvinnor som sänds ut av Sverige till fredsfrämjande insatser och civila krishanteringsinsatser.

- ▶ Inom GSFP-insatser har MSB kontrakterat 22 personer under 2016 varav 18 % är kvinnor. Dessa 18 % finns inom profilerna sjukvård och HR. Detta är en lägre nivå än 2015 då 40 % kvinnor bemannade insatserna inom GSFP då fler kvinnor inom HR och sjukvård kontrakterades. Utöver dessa som påbörjat sina kontrakt under 2016 har MSB också förlängt 16 personers befintliga kontrakt, 5 av dessa är kvinnor.

Säkerställa att utsänd personal till fredsfrämjande insatser och krishanteringsinsatser har kunskap om agendan för kvinnor, fred och säkerhet och att utbildningen är anpassad för det specifika uppdraget.

- ▶ Kunskapen hos insatspersonal är en viktig bas för att möjliggöra att ett jämställdhetsperspektiv genomsyrar insatsverksamheten. MSB strävar efter att all personal på insats är utbildad i jämställdhet, 1325 agendan relaterat till insatser och har kunskap om kvinnors och mäns behov och roller i konflikt- och postkonfliktsituationer. Till sitt stöd har insatspersonal verktyg såsom MSB:s handbok i jämställdhet och briefing inför utresa om jämställdhets- och mångfaldsaspekter (framförallt HBTQ och funktionsnedsättning utifrån Sidas resurser) kopplat till geografisk kontext, arbetsuppgifter och partnerorganisationens målsättningar.
- ▶ Även utbildningsverksamheten för insatser bildar en grund för detta arbete. Den obligatoriska introduktionsutbildningen för resursbasen innefattar en grundläggande utbildning i jämställdhet och mångfaldsaspekter i insatsverksamheten, resolution 1325 och 1820 och könsbaserat våld. Vad gäller övriga insatsrelaterade utbildningar så strävas alltid efter att integrera ett jämställdhetsperspektiv kopplat till ämnesområdet. I beställningsmallen för kurser ingår att kursens mål och innehåll, i både teori och praktisk tillämpning ska inkludera och belysa olika behov och situationer bland kvinnor, män och flickor och pojkar i samband med insatsarbete. Vid behovsinventering och analys av utbildningar och övningar ingår det som standard att identifiera behov för vissa målgrupper bland operativ personal som har behov att kompetensutveckla sig inom jämställdhet.
- ▶ Exempel på kurser som inkluderade anpassade moduler om jämställdhet och mångfald 2016 är: Light Base Camp, Overview Course on Disaster Risk Reduction, Response and Resilience.
- ▶ Under 2016 togs nya avsnitt fram i handboken för jämställdhet, för profilerna Humanitarian Affairs Officer och Information Management Officer, som stöd för jämställdhetsintegrering för både projektledare och insatspersonal.

1. Läs mer om handlingsplanen för a Call to action on Protection from Gender-Based Violence in Emergencies på regeringens hemsida: <http://www.regeringen.se/49c839/contentassets/4c98a721953a4b709e6496b2cb2d8f7c/call-to-action-on-protection-from-gender-based-violence-in-emergencies>.

